N:R 16 (1215). SÖNDAGEN DEN 17 APRIL 1910. 23:DJE ÅRG.

IDUN
ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Det nya Furstehemmet.

PRINSESSAN MARIA I SITT SKRIFRUM. HOFFOTOGRAF A. BLOMBERG FOTO.

DJURGÅRDEN håller på att bli vår förnämaste villastad, och särskildt tyckas de yngre medlemmarne af vår dynasti lockas dit. Prins Eugen kom först och slog ned sina bopålar på den vackraste plats Djurgården äger: Valdermarsudde. Därnäst var det prins Carl med familj, som köpte in Byströmska villan på krönet bakom Lejonslätten och där redde sitt stockholmshem. Nu står det tredje furstepalatset färdigt ute bland Djurgårdsekarna på klippkrönet framför Bellmansro, och denna gång är det hertigparet af Södermanland, som ökat de förnäma villornas rad med en byggnad af monumental och dock enkel karaktär.

Om man i dessa soliga aprildagar går stora vägen fram mot Bellmansro, ligger icke längre den gula tvåvåningsbyggnaden inne bland träden på sluttningen af Oakhills kulle. Hela platsen är förvandlad af det stora hertigliga palatset, som hvitt och linjerent reser sig på klippkrönet. Slingrande vägar, ännu delvis under anläggning, täcka kullens sidor, terrasser äro utsprängda och en buktande tegelmur inhägnar området, öfver hvilket förr i världen gick en genväg till Friesens park.

Infarten är från Bellmansro-sidan, där två stora järngrindar med bokstäfverna W M i lysande förgyllning förläna åt gården innanför en slottslik karaktär. Mellan trädstammarna skymtar palatset med sina vinkelrätt framspringande flyglar, och man hör slamret af spadar och spett från andra sidan, där terrasseringsarbetet fortfarande pågår.

Monteringen af de olika rummen är heller icke fullt afslutad, men Idun är dock i dag i tillfälle att i bild meddela sina läsare det väsentligaste af det nya furstehemmets inre.

Palatset har naturligtvis en hall eller rättare två, som dominera i midten af byggnaden och med sina boaseringar och ett magnifikt möblemang göra ett förtjusande intryck.

Från den ena hallen kommer man in i matsalen och vidare till en salong i Louis XVI:s stil, hvilken, färdig, skall prydas af väggmålningar af prins Eugen.

På nedre botten befinna sig äfven prinsessan

Marias skrifrum samt biblioteket m. m. En trappa upp ligga sof- och toalettrummen samt gästrummen.

Hertigparet har redan länge bott därute, fast snickare och tapetserare sysslat rummen. Och sången har ofta klingat genom arbetsbullret, ty prinsessan Maria har en synnerligen vacker röst och tar f. n. sånglektioner af dr Bratt. Ofta ses hennes automobil skymta i vägkrökarne eller ock rider hon Djurgården rundt i dessa friska soliga vårdagar, till omväxling med alla de bestyr, som kunna tänkas fylla en ung, lifsglad och verksamhetslysten prinsessas dag.

Palatset är, som bekant en bröllopsgåfva till furstinnan af hennes fostermor, storfurstinnan Sergius, och lär kosta 700,000 kronor. Arkitekten Ferdinand Boberg, hvilken förut skapat såväl prins Eugens som prins Carls hem, har äfven gjort ritningarna till det södermanländska hertigparets byggnad. Den solida och kraftiga formen, de släta hvita ytorna och den sparsamt, men utsökt anbringade ornamentiken äro också Bobergska till strukturen och bekräfta, att den framstående byggkonstnären, som i dagarna fyllt 50 år, och af denna anledning varit föremål för lika stora som berättigade hyllningar, alltjämt söker häfda det solida och praktiska byggnadssättet i svensk hemarkitektur, utan att därför pruta af på skönhetskrafvet.

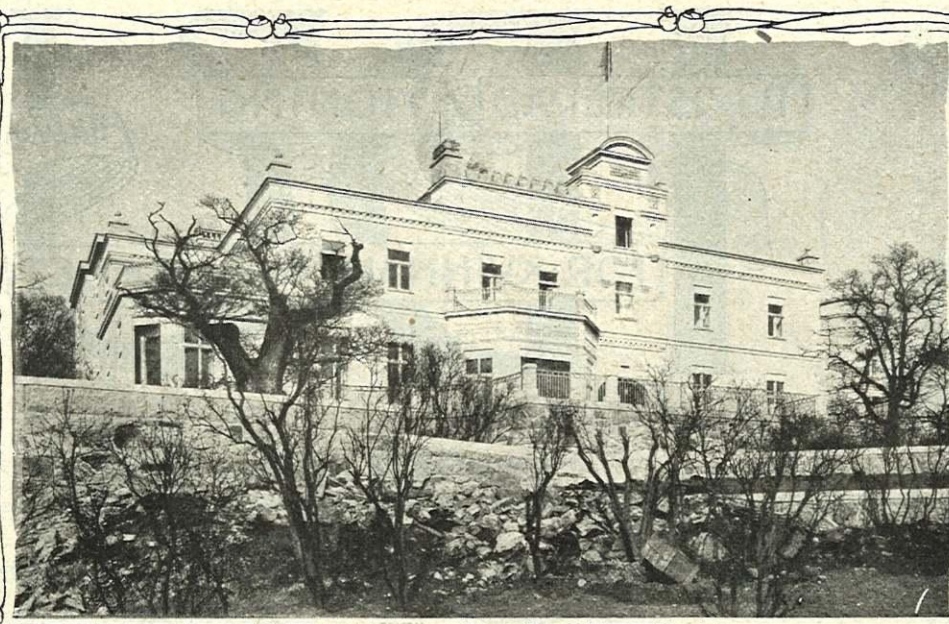

1. HERTIGPARETS AF SÖDERMANLAND NYA PALATS Å DJURGÅRDEN FRÅN SJÖSIDAN. 2. GÅRDSENTRÉEN. 3. PARTI AF HALLEN. 4. PRINSESSAN MARIAS SKRIFRUM. 5. STORA HALLEN. 6. PRINSESSAN MARIA TILL HÄST. 7. INBLICK TILL MATSALEN. 8. UTSIKT ÖFVER SEGELLEDEN MED SÖDERMALM I FONDEN.

A. Blomberg foto

Skråköping väljer Landstingsmän.

Af **B. O.**

(Forts. och slut.)

VI.

"NÅ, DU NÅDIGE!" utbrast baron Dethow, läppjade på frukostkaffet och fortsatte därpå den afbrutna läsningen af ett nyanländt bref.

"Hvad är det?" undrade hans hustru.

"Några tokor i Skråköping interpellera mig om min ståndpunkt i fråga om kvinnans politiska rösträtt. — Damerna äro väl inte rösträttskvinnor," vände han sig försiktigtvis till sina båda kvinnliga gäster.

"Nej, rösträtten har verkligen intet intresse för mig," svarade unga fru v. Rank med en knyck på nacken.

"Intressera sig för den kan man väl, om den än inte har något direkt intresse för en själf," tyckte lilla fröken Krona.

"Jaså, ni skulle vara anstucken?" vände sig baron Dethow till sin täcka bordsgranne. "Nej, för all del, fröken Krona. Ni kan visst inte intressera er för rösträtten, det skulle inte klä er."

"Inte?" sade fröken spetsigt.

Baron Dethow, som ägde ett intressant don Juansutseende, och icke utan skäl ansåg sig äga stor tjusarmakt öfver kvinnan, insvepte henne i en af sina magnetiska blickar, men unga fröken Krona tyckte alldeles oberörd, hon lade helt lugnt en korfbit på sin smörgås.

"Nej fröken," sade Dethow. "Deltagandet i det offentliga strider mot kvinnans natur, hon når aldrig full personlighet utan genom mannen. Hon kan förneka sitt innersta väsen, visa bort sin naturs kraf och kasta sig in på mannens verksamhetsfält, men hurudan gör henne detta slags sysselsättningar? Hon blir till ett oting ett — neutrum."

"Jaså, vi kunna inte nå full personlighet utan genom mannen," upprepade fröken Krona försmädligt.

"Ja, studier och 'kulturuppgifter' och sociala intressen äro ju för tillfället moderiktning för kvinnan," sade baronen med en axelryckning, "och som sådan kunna de ju som tidsfördrif supplera baler och toaletter".

"Ja, det är verkligen sant," skrattade unga fru v. Rank. "Och de äro verkligen för ledsamma och långtrådiga dessa kvinnor med 'kulturuppgifter'. Ännu är du alldeles för ung och för vacker att slå dig på sådant," vände hon sig till fröken Krona, "det får du bara gripa till som sista resurs."

"Å bevars," den unga flickan knyckte på det lilla hufvudet.

"På hvilken bransch, fröken Krona, skall ni förlägga ert sociala nit?" gäckades baronen och strök sin svarta mustasch. "Välgörenhet? Arbetarfrågan? Eller förbättring af ligapojkar?"

"Förbättring af ligapojkar," tror jag.

"Nå hur tänker du svara de där rösträttskvinnorna?" undrade friherrinnan Dethow. Hon var en särdeles "bekväm" hustru, som skötte sina nöjen och toaletter och unnade mannen en smula frihet.

"Politiskt naturligtvis," svarade baronen. "Men hvad är politiskt?"

"Ja, och hvad är sanning?" frågade fröken Krona näbbigt.

"Jo, det är att statslifvet kräfver andra förutsättningar än dem kvinnan äger," svarade baronen raskt. "Där andas man icke hemmets mjuka varma luft," vidtog han med len röst, "där har kvinnans lätta fantasi och ömma känsla intet fält. Hemmet är kvinnans värld, och där behöfver mannen henne. Han skulle begå den svåraste orätt mot sig själf och därmed mot mänskligheten, om han läte henne svika den uppgiften för en illusion."

Fru v. Rank nickade god mening.

"Asch," sade unga fröken Krona, som icke var lyriskt lagd. "Än alla de kvinnor då, som byka edra kläder och skura edra golf?"

"De kroppsarbetande kvinnorna?" sade baron Dethow, som med afseende å uppgifter indelade kvinnan i två klasser, de som hade dekorativa uppgifter och arbetskvinnan. — "Jag försäkrar fröken, att kroppsarbetet såväl som det mera mekaniska arbetet är långt mindre farligt för kvinnorna än det intellektuella arbetet," och han lade ifrån sig sin servett, ty friherrinnan hade gifvit tecken att man skulle resa sig från bordet. —

"Se här är svaret på interpellationen," sade han spefullt, då han en stund senare uppsökte damerna i salongen.

"Läs upp det," bad fru v. Rank.

"Att allmän rösträtt i vidsträcktaste mening tilldelas kvinnor komme troligen att medföra oberäkneliga och ledsamma konsekvenser. Däremot ser jag intet hinder för att rösträtt tilldelas själfförsörjande kvinnor."

"Prata så — och skrifva så! Jag tycker baron Dethow är ett riktigt neutrum," förklarade lilla fröken Krona med oskuldsfull indignation.

"Jag!" baronen blef helt häpen. Han hade tyst afvaktande hennes omdöme fäst en af sina oemotståndliga blickar på fru v. Rank, och han hade stått där helt segerviss och självbelåten och kråmat sig på ett sätt, som kommer en del män att så starkt erinra om hönsgårdstuppen, men han förändrade helt plötsligt attityd. — Detta var väl det sista han kunnat förebrås för.

VII.

I SIN SOLIGA och trånga verkstad stod plåtslagaren Emanuel Starck, styrelsemedlem i stadens arbetarkommun, då brefbäraren med böjdt hufvud för att icke stöta mot dörrposten kom farande ned för de få trappstegen, lämnade ett bref och lika hastigt försvann. Den vårdade kvinnliga stilen spände med ens hans nyfikenhet, och med ett ryck slet han upp kuvertet med sina svarta och klämda fingrar. "Landstingsmannakandidat — — — hans ställning till kvinnlig rösträtt — — —. Benäget svar till Skråköpings F. K. P. R. — — —" Starck lade brefvet försiktigt i fönsterposten och återtog sitt arbete. "Det är en satans energi på dom," tänkte han och hamrade lös på en zinkbalja, som han skulle ha färdig innan middag. "Just våra tag." Så fick han en plötslig lust att skämta litet med hustrun. Ett bref från en af stadens damer! Han grep tag i sopkvasten, som stod i ett hörn, och bultade den öfverenskomna signalen: tre hårda slag i rummets tak. Ett tassande och hasande svarade ögonblickligen däruppe, och inom ett par ögonblick gläntade hustrun på gårdsdörren och stack in hufvudet. Hon var liten och mörk med ett par blänkande bruna ögon.

"Jag har fått bref från fröken Anna Gullander," sade Starck allvarsamt. "Hon är visst mycket glad i mig."

"Äh snack," svarade hustrun skrattlystet. "Får jag se, hvad vill hon?"

"Det skulle vara hemligt, förstås."

"Skynda dig för jag kan inte stå här längre, pojken skriker, så det hörs ända ut på gatan." Hon var redan halfsvägs utom dörren.

"Ge dig i väg då," ropade mannen. "Jag tar'et med till middag."

Han stod och formade ut svaret, i det han lade sista handen vid baljan. Så här skulle det stå, kort och godt: "Som socialdemokratiska partiet på sitt program upptagit kvinnans politiska rösträtt, så kommer jag, om jag blir vald till landstingsman, att rösta på en person, som också är anhängare af densamma.

Högaktningsfullt
Emanuel Starck."

Han såg skrifvelsen i andanom för sig och var mycket nöjd både med innehållet och formen.

Vid middagen föreläste han brefvet för hustrun och så om igen för inackorderingen, en skoarbetare, som hade lång väg från fabriken och därför alltid kom litet senare. Sitt svar drog han också med hög röst.

"Det är något som inte är riktigt — — ändå," sade skoarbetaren, som hette Olsson och hade en stor plåsterlapp i pannan. Han ref sig betänksamt i hufvudet. "Där står inte hvad du själf tycker."

"Nä," svarade Starck litet öfverlägset, "för där står hvad hela *partiet* tycker, och det måtte väl räcka för f-n. Jag tycker ju detsamma, begriper du."

"Ja, ni ä som en redi fårskock allesammans," föll hustrun in. "Hvad den ene tycker ska den andre tycka, hela raden utefter. Hvarför vill ni va mä på rösträtten nu då?"

"Därför att vi blir en sjuhelsikes massa, när alla fruntimmerna kommer med oss, förstår ni. Kan ni begripa hvad det betyder att vi kommer nästan dubbelt så många som nu?" Och Starck spände ögonen i sina åhörare. Skoarbetaren mumsade och åt.

Solen föll i gyllne floder in genom fönstret och kom hustruns svarta hår att glänsa.

"Det är väl inte så säkert att vi alltid röstar som ni," sade hon käckt.

"Är det inte? Jo min själ och lif är det säkert, om ni inte ska bli olyckliga allesammans. Det ska vi nog styra om förresten."

"Usch, jag kan inte med det där försandet," sade hustrun och skar upp några tjocka skifvor grofbröd, som hon makade fram till de båda männen.

Starck reste sig.

"Tack, nu har jag fått mitt," sade han. "Håll nu mun på er, om ni kan, ett slag, för nu ska jag skrifva svar te damerna, så bli di så glada."

Han hade aldrig blifvit interpellerad förut och kände djupt sitt ansvar inför detta nya kraf, som nu ställdes på honom.

VIII.

"NÅ, HVILKET svar lämnade du på den där kvinnliga rösträttsföreningens fråga?" frågade gamla fru Lundström sin son, en af de interpellerade landstingsmannakandidaterna, hos hvilken hon var på någon tids besök.

"Jag svarade naturligtvis, att jag är för kvinnans politiska rösträtt," svarade han.

"Gjorde du det?" Den gamla frun såg en smula betänksam ut, där hon stod och betraktade sin son med sina kloka vänliga ögon. Hennes framåtböjda skuldror talade om arbetsslit och hennes hela person och väsen röjde en viss gammalmodighet. Hon hade också haft annat att göra än att följa med sin tid.

"Ja, hvarför skulle jag inte det?" Han iakttog halft road moderns tveksamma min. "Min hufvudsakliga erfarenhet af kvinnan har varit att de äro lika kloka och förståndiga som männen. Du själf t. ex. mor? Tjuguåtta år var du, när du blef änka, och jag ville sett den som skött den gäldbundna gården med mera duktighet och klokhet än du, och att ensam

ROSENFORS HAFREGRYN

Vi bedja få fästa husmödrars uppmärksamhet på, att våra sedan länge kända och efterfrågade fabrikater af hafregryn och sundhetsmjöl numera finnes att tillgå i de flesta större speceriaffärer. Genom nyuppfunna, fulländade prepareringsmetoder samt genom användande af den finaste råvara, framställa vi ett fabrikat, som i smak och näringsvärde står främst bland alla i handeln förekommande hafrepreparater. Efterfråga alltid Rosenfors hafregryn och sundhetsmjöl, hvars tillverkning står under läkares kontroll. Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast **Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.**

HR Inreg. Varumärke.

hjälpa fram fem barn till goda platser i lifvet, det var inte lappri det."

Fru Lundströms min förbyttes till en af ödmjuk tacksamhet.

"Förresten vill jag se den, som har mera klokhet och omdöme än min lilla hustru, fast hon inte behöft ta ett så hårdt nappatag med lifvet som du. — Och mina flickor äro inte dummare än mina pojkar efter hvad jag kan tycka. Och som det förefaller, som om männen nu för tiden helst vilja vara befriade från några förpliktelser till systrar och kvinnliga anförvanter, så ser jag heller intet skäl, hvarför männen skola föra de själfförsörjande kvinnornas talan — och inte de andras heller — förresten."

"Ne-ej," medgaf gamla fru Lundström.

"Inte är det just rim och reson i att t. ex. barnmorskor ska tillsättas af karlar?" frågade han. "Inte ens ungkarlarnas rösträtt är därvid ifrågasatt."

Fru Lundström drog litet på munnen.

"Och när filtarna och sängutstyrseln härom-dagen skulle inköpas till Boda barnhem, så tror jag då våra hustrur hade ordnat den saken bättre och billigare än vi karlar."

En sjuttioåring.

FRU LÉONTINE DEUTGEN presenterades den 26 juni 1896 för Iduns läsekrets af "Ilse Franke" såsom varande Iduns "vegetarianska hjälpreda". De år som flytt sedan dess ha burit i sitt sköte välsignade frukter af en vidgad verksamhet.

Ilse Franke stannade visserligen inte vid den speciella funktionen af vegetariansk hjälpreda i Idun. Hon gaf en både sann och vacker skildring af ett lif, som redan då ägnades åt de lidandes hjälp. Hon talade om det då nybyggda sanatoriet och de förhoppningar, som voro knutna till detta företag.

Ett nytt exempel på *lidandets välsignelse* se vi i fru Deutgens lif, då hon, återställd till hälsan efter en lång sjukdom, började ägna sina krafter åt förbättrande, ofta botande, af andras plågor.

Säkerligen hade hon ej blifvit det hon blef, om hon ej själf pröfvat de fasansfulla kval, som nedsatta krafter, sömnlöshet och andlig depression medföra. Långt ifrån alla, som åter få hälsa och krafter, veta att bruka dessa skatter till andras nytta. Därtill fordras hjärtats finaste odling och eftertankens klarsynthet. Dessa egenskaper funnos rikt utvecklade hos fru Deutgen, då hon resolut började förkunna den hälsolära, som hon själf stod i tacksamhetsskuld till. Förtroende vunno hennes ord af dem, som sågo hennes egen återvunna hälsa, och då de fingo erfara hennes insikter i den praktiska sjukvården, som hon småningom nödgades att meddela, bestormades hon af förfrågningar och böner om hjälp.

Stenshäll, "Djursholms sanatorium", som utom familjens egna medlemmar rymde 10 patienter, fylldes snart, och tidtals vårdades äfven af fru Deutgen utom sanatoriet boende, som måste hyra rum i närbelägna villor, då plats ej fanns på Stenshäll.

En klokt skött vegetarism, vattenbehandling och gymnastik utgjorde de naturliga läkemedlen. Men kanske lika mycket betydde vårdarinnans personliga egenskaper, hvilka inte stå

FRU LÉONTINE DEUTGEN. FERD. FLODIN FOTO.

att förvärfva genom vare sig tal eller skrift: *kärlek* till det värf, hon skötte, och *tro* på dess välsignelsebringande kraft, hvar ny dag med nytt mod hälsade hon med sin uppmuntrande vänlighet den trötta sjuklingen, som erfor en suggererande verkan, på sitt vis bidragande till de goda resultat, som vunnos på Stenshäll.

Hur mången sjukling behöfver inte psykisk — i kanske än högre mått än fysisk — vård. Det inser hvarje läkare, och numera uppstår ju det ena sanatoriet efter det andra. Jag önskar dem alla samma förmåner som Stenshäll hade att bjuda på.

Sådan vård kräfver energi och tålamod, och inte mindre pröfvades fru Deutgens uthållighet i striden mot dem, som voro motståndare till själfva den princip, som hennes behandlingsmetod hvilade på.

Den reformatoriska uppgiften är inom alla områden svår. Det gäller att inte tröttna på halfva vägen. Endast den, som är besjälad af den rätta andan, vinner i den striden. Hur bitter denna än kunde vara, Léontine Deutgen hade både mod och tålamod att gå sin väg fram, och därför frambäres henne nu tack och välsignelse af alla dem, som genom henne återfått hälsa och lifsmod!

Hon tröttnade ej, blef ej bitter och sträng med åren trots allt. Hennes senaste porträtt, som i dag pryder Iduns spalter, vittnar med sitt soliga leende om att hon med mildhet och tillfredsställelse ser tillbaka på de *trettiofem* mödosamma år, hon ägnat åt det ofta tunga lifskall, som kom att bli hennes.

Sedan ett par år har fru Deutgen slutit sig inom hemmets fridlysta område för att där i ro hvila ut bland de sina. Omgifven af make, barn och barnbarn har hon nu fyllt de 70 åren. En föresyn för både unga och gamla, som i hennes bild få se att där själens lifskraft finnes kvar, där är ungdom kvar, där är åldern utan betydelse.

Hennes vänner och patienter räkna som en stor glädje att med henne ha fått fira födelsedagen och de önska henne af hjärtat en fortsatt solig ålderdom.

LOUISE HAMILTON.

Gif akt på Nick Carter!

MAN HÖR för närvarande ganska litet talas om Nick Carter-litteraturen, och de flesta torde väl lefva i den illusionen, att den var en fara, som blef upptäckt och öfvervunnen. Men i skydd af denna säkerhet har den aldrig helt fördrifne Nick Carter redan vågat sig fram på nytt, i en något annan utstyrsel, men i själ och hjärta densamme. Den som icke vill tro detta, kanske emedan cigarrbutikens fönster ej längre locka med de sensationella omslagen och titlarna, rekommendera vi att ta del af resultatet af den undersökning, som vår medarbetare, seminarieadjunkten Marie-Louise Gagner nyligen verkställt på uppdrag af Ecklesiastikdepartementet, en utredning som är den första af sitt slag i Sverige.

Af denna framgår att trots allt den osunda kolportagelitteraturen, spridd af ett tjugotal fördomsfria förlag endast i Stockholm, alltjämt utgör man kan säga den väsentliga själafödan för hela lager af vårt folk. Den tillhandahålles dels i cigarrbodar vid mindre trafikerade platser, dels af otaliga kolportörer, som lista sig in öfver allt, helst bakvägarna, och med lockande beskrifningar och förespeglingar lyckas prångla ut sina häften. Den skildring fröken G. i Social Tidskrift ger af dessas innehåll är nog för att låta en förstå att de i fråga om råhet, liderlighet och dumhet stå öfver all täflan, och att de såsom giftspridare utgöra en verklig samhällsfara.

Det är emellertid icke nog med att de äro moraliskt ruinerande, de bli det också lätt ekonomiskt. De priser som åsättas detta slag af häfteslitteratur är oskäligt högt, oafsedt att utstyrseln är den uslaste, och det premiesystem, hvarmed förlagen locka godtrogna kunder är ofta ingenting annat än maskerad utsugning och plundring.

Det är sålunda allt skäl att alla hvar i sin stad se upp med dessa kolportörer, som så gärna genom bakvägarna söka nå tjänstefolket och genom detta kanske också den halfvuxna ungdomen, att konsekvent motarbeta och afslöja dem, där det är möjligt, och icke slå sig till ro med illusionen att "vi utrotat Nick Carter". Tvärtom, arbetet har just begynt.

MORGON.

ALLT DET skära, silfverskira, lätta,
som har slumrat tyst i rymdens sköte,
halft beslöjadt, halft i gyllne gryning
jublar nattens tunga ve i möte.

Alla svala vindars hvita vingar
susa kring min tinning eterklara.
Alla veka drömmars blå försoning
vill mig lifvets skönhet uppenbara.

Elyseiskt ljus sig himlen hvälfver,
famnar jorden utan åtråns smärta,
och ur dunklets domning vaknar stilla
rosig morgonstämning i mitt hjärta.

HILDUR PALME.

Använd endast
KOCKUMS
PANSAR-Emaljerade
GJUTNA GRYTOR.
Giftfria. Solida.

IDUNS MODELLKATALOG
Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.
Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag.
Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

PROFESSORSKAN LAURA BOLMÉER, FREDRIK AF LUNDBLAD OCH ESAIAS TEGNÉR.

ETT BERIKTIGANDE.

FÖRST NU har jag på grund af ett ansträngande litterärt arbete haft tid och tillfälle att taga del af den i Idun för några veckor sedan fortlöpande artikeln "En vändpunkt i Tegnérs lif" af dr. K. Stjernkrantz. Artikeln bebådades såsom gifvande nya inblickar i Tegnérska förhållanden. I hvad mån detta skett, må här vara osagdt. Men i de punkter, som beröra mina egna fränder, professorskan Laura Bolméer och hennes broder, legationsrådet Fredrik af Lundblad, är emellertid framställningen i allo så ovederhäftig och felaktig, att jag härmed anser mig pliktig att meddela följande rättelser. Detta så mycket mer, som artikelförfattaren genom sin oriktiga skildring neddragit minnet af en för längesedan afliden högt uppburen kvinna.

Artikelförfattaren utgår från det påståendet — hvars källa torde vara någon gammal förvanskad skvallerhistoria från Lund — att professorskan Bolméer af hat och hämndlust mot Tegnér för dennes beteende mot hennes bror Fredrik skulle ha bränt upp alla de bref han skrifvit till hennes man, professor Bolméer. Artikelförfattaren säger sig äga afskrifter af några hennes bref till en ungdomsbekant. Som jag icke har tillgång till dessa bref, kan jag ej yttra mig om deras innehåll.

Men däremot är följande ett bestyrkt faktum: Kort före sin död den 11 jan. 1849 tog professor Bolméer af sin hustru bestämdt löfte att bränna upp hans bref från Tegnér. På grund af den sympati och ömsesidiga tillgifvenhet, som rådde mellan dem, hade Tegnér till sin vän, Härbärgets värd, alltid uttalat sig med större frihet och förtrolighet än kanske till någon annan. Professor Bolméer ansåg, att dessa bref, som ofta — liksom många andra från Tegnér, äfven af de nu tryckta — slöto med uppmaningen "bränn detta bref", blifvit honom sända under förutsättning, att han obrottsligt skulle bevara de förtroenden, som här gåfvos honom, och icke låta främmande ögon skåda in i själsstämningar, vare sig ystert uppsluppna eller djupt förtviflade, som endast uppenbarats för en väns dels öfverseende, dels deltagande och alltid förstående blickar.

Detta är gifvetvis en nobel uppfattning och från trofast vänskaps synpunkt den enda rätta, om ock litteraturhistorien därigenom bereddes en oersättlig förlust.

För Laura Bolméer var hennes döende makes önskan en lag, mot hvilken hon icke kunde bryta. Kära och dyrbara äfven för henne voro dessa bref, som kommo så ofta och voro så oförbehållsamma. Med smärta fullgjorde hon dock, hvad henne blifvit ålagdt, och långt in i sina sista år talade hon ofta om den sorg, hon kände, när lågorna förtärde bladen med den kända kära handstilen.

Detta är och har alltid, som sagdt, varit ett bekant faktum inom hennes, d. v. s. min egen släkt. Två af hennes brors döttrar, af hvilka den ena min moder, bistodo henne vid professor Bolméers död i råd och dåd i hennes hem och kunde, om de nu lefvat, bekräftat sanningen af hennes ord.

Själf har jag ofta och allt ifrån min barndom hört och sett henne med uppriktig ledsnad och tårade ögon berätta om den för henne smärtsamma plikt, hon fyllde mot sin döde make, när hon åtlydde hans bestämmelse angående Tegnérs bref.

Detsamma kan intygas äfven af min broder, musei-intendenten dr A. U. Bååth i Göteborg.

Att i dr Stjernkrantz' uppsats nu läsa om hennes "hat" (!) till Tegnér är rent af löjligt för den, som kände henne och den betydelse, Tegnérs vänskap så länge han lefde hade både för hennes man och henne själf. Hon bar för den store skalden en varm tillgifvenhet och beundran, ehuru hon, nära förtrogen med en mängd detaljer i hans lif, stundom gaf en något drastisk form åt sina berättelser härom.

Nu några rena detaljrättelser. Artikelförfattaren säger, att Bolméer (någon tid efter det Tegnér lämnat Lund) blef gift med Laura Lundblad, hvars far af skalden besjungits i ett "griftkväde".

Det var emellertid icke mindre än sju år mellan Tegnérs flyttning den 10 maj 1826 och Bolméers giftermål den 7 aug. 1833; dikten öfver professor Lundblad, död 1820, kan icke kallas "griftkväde". Det var en minnessång vid universitetets åminnelsefest öfver honom 1822.

Artikelförfattaren berättar att "Fredrik Lundblad hade 1817—1824 varit ämbetsman i Stockholm och flyttade sistnämnda år i egenskap af generalkonsul öfver till Stralsund, hvarifrån han 1834 på grund af ekonomisk ruin måste afvika och begifva sig till Amerika" — ett meddelande, som vimlar af fel!

Fredrik af Lundblad kom som 21-årig ung jurist till Stockholm 1811 och tjänstgjorde där — med undantag af en utrikes studieresa — till hösten 1818, då han som svensk postkommissarie med uppdrag att ordna en med Danmark konkurrensmässig postroute Ystad—Stralsund samt såsom svensk konsul för det nyligen 1815 förlorade Pommern, noga betecknadt: Neü-und Vorpommern, bosatte sig i Stralsund; år 1823 (icke 1824) blef han generalkonsul öfver Pommern och Mecklenburg, men flyttade 1827 till Greifswald, samtidigt med att den af honom ordnade nya ångbåtsrouten förlades till Ystad—Greifswald.

En af hans hufvuduppgifter, då han 1818 fick sitt verksamhetsfält förlagdt till Tyskland, var att för svenska statens räkning ordna de affärer, hvilka Sverige då hade med Preussen, som för Pommerns afträdande skulle betala en summa af $3\,^1/_2$ mill. rdr. preuss. i vissa terminer, men som på grund af växande penningnöd hade svårt att fullgöra dessa förbindelser. Fredrik af Lundblad, som till svenska regeringens stora belåtenhet utförde sitt svåra uppdrag, kom härigenom i förbindelse med några af Europas förnämsta bankirhus, Luis & Jencquel i Hamburg, Gebrüder Bencke i Berlin m. fl.

Den stora finansiella gungning, som uppstod i Europa vid och efter 1830 års revolutioner, störtade bland otaliga andra äfven honom, som satt hela sin förmögenhet in på spanska statspapper. Detta skedde icke 1834, som artikelförfattaren uppgifver, utan 1833. Hans öde är för öfrigt icke här platsen att närmare skildra. Han begaf sig dock icke "till Amerika", utan för en kort tid först till Paris och sedan hem till Sverige, till Helsingborg.

Artikelförfattaren säger vidare: "Under Lundblads iråkade ekonomiska obestånd gingo rykten till Tegnér att hans bref till L. voro i fara att komma till offentligheten. I hvad mån dessa rykten voro sanningsenliga eller icke är ej lätt att afgöra." För en verklig kännare af Tegnérs otryckta bref är detta tvärtom mycket lätt att afgöra. Ryktet blef nämligen i bref till honom *strax* kraftigt tillbakavisadt. Först af Fr. af Lundblads sekreterare, Carl Leche, som af Lundblad fått de inbundna brefven förvar och *gifvit sitt ord att framdeles lämna dem till Lundblads äldste son*, då en 13 års gosse, *såsom en släktens dyrbara helgedom;* sedan af Fr. af Lundblads broder, ryttmästare Knut Lundblad i Helsingborg, hos hvilken Lundblad vid den tiden vistades.

Vidare: Carl Leche blef *icke*, såsom artikelförfattaren uppgifver, Fr. af Lundblads efterträdare; härtill utnämndes J. A. Afzelius, som i en i Utrikesdepartementets arkiv förvarad ämbetsskrifvelse af den 7 maj 1835 från Greifswald till utrikes statsministern grefve af Wetterstedt redogör just för denna bref- och tryckningshistoria och äfvenledes förklarar den vara en lögnaktig skvallerhistoria.

Fredrik af Lundblads ekonomiska olycka inträffade i slutet af nov. 1833. Brefväxlingen mellan Bolméer och Tegnér fortfor ända in i juni 1843 och ofta med glada och varma hälsningar från "Laura": "Laura förenar sig med mig i uttrycket af de hjärtligaste välönskningar för herr Biskopen" (1837). — "Laura förenar sig med mig i uttrycket af den uppriktigaste tillgifvenhet för herr Biskopen" (23 nov. 1839). — "Laura hälsar vördsamt och hjärtligt till hrr Biskopen," (5 juni 1843), heter det beständigt i Bolméers bref. I min ägo finnas afskrifter af *hela Tegnérs brefväxling* med mina fränder, Bolméer och olika medlemmar af familjen Lundblad; något "hatfullt" mot Tegnér å fru Bolméers sida kan ingenstädes spåras.

Hösten eller vintern 1833 var Laura Bolméers sorg för sin broder så djup, att hon, som Bolméer skref till Tegnér, "gråter från morgon till afton och från afton till morgon" (bref af d. 6 dec. 1833). Att hon liksom släkten i öfrigt kände sig sårad öfver att Tegnér genom Leche, som härvidlag var en obehörig person, förskaffat sig låt vara sina egna bref, men dock Fr. af Lundblads tillhörighet — en väns, som aldrig svikit honom, men alltid varit redo att bistå och hjälpa honom i mångahanda saker — häröfver torde ingen förundra sig. Likaledes är det klart, att Fr. af Lundblads fränder skulle känna harm gent emot Leche, som bröt sitt ord, då han i andra händer lämnade den brefskatt, som han lofvat förvara såsom den unge Albert af Lundblads arfvedel.

Af hvad jag anfört framgår, att brefväxlingen mellan Bolméer och Tegnér fortgick ännu under många år efter 1833, ända till 1843, då den afbröts dels på grund af gemensamt riksdagsvistande — Laura Bolméer följde med sin man till Stockholm och stod under hela tiden i bästa vänskapsförhållande till Tegnér — dels genom skaldens midt under riksdagen iråkade sinnessjukdom och afresa till vårdanstalten i Sleswig.

Om nu, enligt artikelförfattaren, en uppretad och hatfull kvinna, drifven af en "oförnuftig", "besinninglös", "impulsiv och vanvettig" hämndlystnad, skulle vid tiden af år 1833 hafva förstört hela brefväxlingen mellan sin man och Tegnér, då skulle hon också åt hämndens lågor ha offrat — de bref, som ännu icke voro skrifna, alstren af icke mindre än ett helt decenniums vänskapsutbyte!

Då Laura Bolméer — jag upprepar det — icke vid sin broders olycka 1833, men vid sin mans död 1849 lät elden förinta en också för henne själf dyrbar brefskatt, var detta en handling icke af blossande hämnd, men af aktningsvärd pietet.

CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG.

PRIMA

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter.
Dam- & Herr-Skodon Enhetspris **15,—** Lyxutföring 18,—

MÄRKE SALAMANDER

Toalettlyxen

Fru Ellen Aggerholm

Hvad framstående danska skådespelerskor säga

DETTA ÄMNE är just nu på tapeten här hemma och diskuteras i sällskapskretsarna och mellan kulisserna. Det har därför roat mig att sätta mig i förbindelse med några af den danska hufvudstadens mest uppburna skådespelerskor för att höra hvad de kunde ha att säga i saken.

Med största älskvärdhet ha de äfven tillmötesgått min anhållan och här följa nu deras uttalanden.

Jag låter fru Ellen Aggerholm, Det ny Teaters intagande ingenue göra början som den yngsta i laget.

Hon skrifver:

"Det går kalla kårar öfver ryggen på mig vid blotta tanken på, att jag själf skulle nödgas betala mina tetertoaletter — i mitt konkret pengar på toaletter. Men jag tror, att det hela taget kastas bort allt för mycket penhamn — stå maktlösa i Kören betalar dem.

Jag finner för öfrigt, att det en reform i den riktningen, så länge teatrarna i London, Paris och Berlin utveckla den vanvettiga toalettprakt, de göra.

Om större enkelhet och mindre raffinemang kunde införas vis-à-vis damtoaletter på scenen, tror jag, att det skulle bli till stort gagn för konsten.

Ellen Aggerholm."

Fru Maja Arehn i "Kungen."

Fröken Hilda Borgström i "Eroticon."

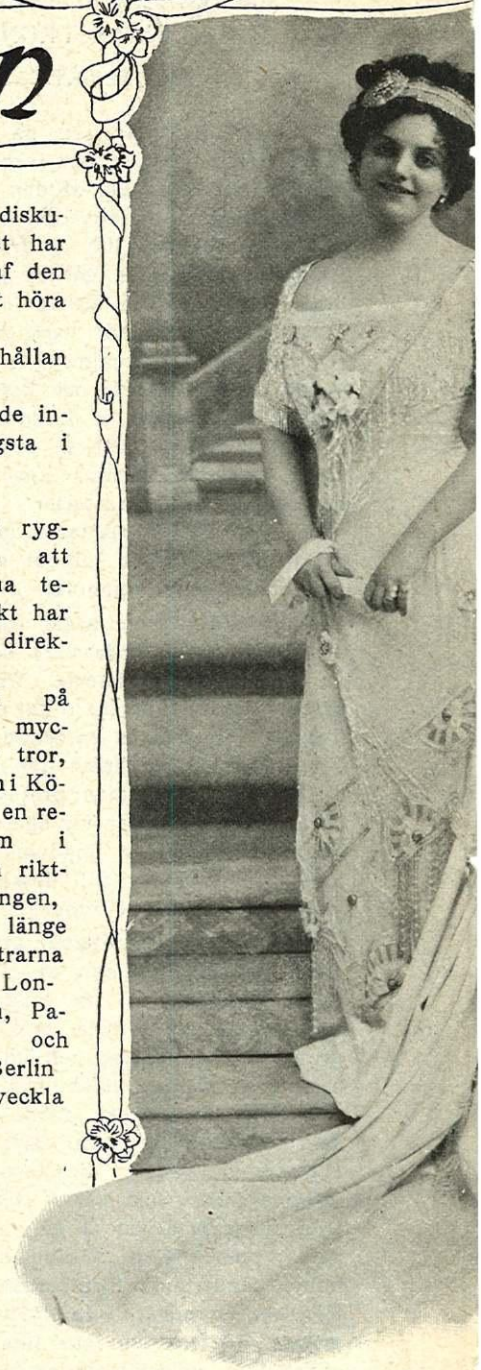

Och så öfverlåter jag ordet till en af Dagmarteaterns duktigaste skådespelerskor, den smidiga och temperamentsfulla fru Clara Wieth, född Rasmussen, som efter att ha tillhört kungliga baletten debuterade som Tove i Drachmanns "Gurre".

Jag glömmer henne aldrig som den lilla Edna Marasso i Stellan Ryes "Lögnens ansikten". Hennes lika så energiska som sällsynt intagande spel står ännu friskt och lefvande, i klara färger kvar för mitt minne. Det var fullt jämbördigt med Johannes Poulsens, som spelade Jean Marasso, hennes man, och helt enkelt var storartad, oöfverträfflig som den fege, inbilske clownen.

Så här lyder fru Wieths svar:

"När ni nu spörjer mig om min mening, vill jag också säga ärligt ifrån.

Fru Betty

på scenen.

En enquête med noter för Idun af Daniel Fallström.

Fröken Rosa Grünberg i "Grefven af Luxemburg"

Fru Clara Wieth.

Absolut bör den toalettlyx, som nu är på god väg att alldeles ta öfverhand, försvinna — och det så fort som möjligt. Kan man på scenen icke väcka uppseende genom något annat än sin toalett — hvad så? — och *kan* man det — ja, då behöfver man sannerligen inte heller det slags yttre effektmedel, hvilket egentligen endast i regeln kväfver personligheten. Skall där framställas elegans på scenen — bör det dock i främsta rummet ske genom vidkommande damers egen talang — jag menar, deras förmåga att ge den eleganta damen i hållning och sätt. Man ser ofta, att till och med de praktfullaste toaletter från de dyraste magasinen icke förmå att framkalla den.

En kvinna med utpräglad personlig smak förstår alltid att med få och enkla medel vara elegant.

Jag vill nu gerna medge att toalettlyx någon enstaka gång kan ha sitt berättigande — som i de moderna operetterna — men i sådant fall böra de äfven betalas af direktören, som fordrar dem.

Clara Wieth."

Fru Emma Meissner i "Fränskilda frun"

Fru Harriet Bosse i "Mrs Dot"

Detta var ju ord utan visor, rakt på sak, ärligt ifrånsagdt, men med den bestickande kvinnlighet, som alltid utmärker fru Wieth som konstnärinna.

Nästa svar, som ingick på min fråga, var från Asta Nielsen, hvilken stockholmarna alldeles säkert ännu påminna sig från "*De Ottes*" gästspel här på Dramatiska teatern för jämnt fyra år sedan. Nog mins ni statsrådet Mönters ohyggligt fula och degenererade dotter Bera en genialt gjord scenisk studie — i Esmanns glada lustspel "Alexander den store" och Prudence, den stackars Marguerites påflugna och gement egennyttiga väninna, i "Kameliadamen". Och minns ni dessa två hvarandra så olika typer, har ni också klart för er, hvilken intelligent och rikt begåfvad skådespelerska den ännu unga Asta Nielsen är. Hennes rätta plats vore naturligtvis "det Kongelige", och dit kommer hon nog äfven inom kort. Hon har nu senast

Nansen.

gjort stor lycka som mrs Cheweley i "En idealisk äkta man".

Asta Nielsen skrifver skarpt och en smula bittert:

"Vi kvinnor klä oss som bekant för hvarandra, icke för männen. En man kan under gynnsamma omständigheter tycka om oss i en kappa från i fjol eller i en hatt från i höstas. En medsyster däremot är oförsonlig, och då en teaterpublik består till största delen af kvinnor, gifves de arma skådespelerskorna ingen pardon, hvad toaletten beträffar. De *måste* vara elegant klädda — publiken, pressen, direktionen och personlig fåfänga kräfva detta enstämmigt. Men därmed upphör också enigheten, den som i alla lifvets förhållanden har så svårt vid att komma öfver det pinsamma skär, som heter betalningen.

Som det i regeln går, läggs denna på den svagare parten, nämligen den unga framåtgående konstnärinnan. Och på så sätt kommer hon att lefva i en hopplös självmotsägelse, i det hon går och hoppas på och drömmer om att få roller, hvilket är hennes existens, samtidigt med att hon skälfver och bäfvar för att få dem, emedan de betyda ruin för henne — eller att det i bästa fall åtminstone slås några oläkliga sår i hennes icke allt för feta gage.

Och fordringarna stiga oupphörligen. I många tidningar användas till exempel långt flera rader för anmälningen af en skådespelerskas garderob än för kritiken öfver hennes spel. Till gagn för vår inhemska scenkonst få vi väl äfven inom kort hit införd den från utlandet kända konstnärstypen: den unga damen, som har lust att spela komedi och som äfven får det, men endast därför, att hon är nog ekonomiskt välsituerad att kunna visa sig i flotta kostymer. Eller vill man måhända söka att införa de kända franska teaterförhållanden, då en vacker skådespelerska, utan talang, utan förmögenhet och utan gage, har råd till att kläda sig furstligt och ändå hålla sig med automobil — —

Nej, naturligtvis böra teaterdirektörerna själfva anskaffa och betala de kostymer, som skola användas på deras scener, annars slutar det med att utvecklingen leder till samma förhatliga tillstånd som i Paris — åtminstone för de lägst aflönade teaterdamernas vidkommande.

I hvart fall: i en diskussion, där det blifvit fastslaget, att med de aflöningar och de toalettförpliktelser de unga skådespelerskorna nu ha, kunna direktörerna icke begära att de skola vara respektabla kvinnor, har svaret också blifvit öppet och ärligt gifvet: det begär man, vid gud, inte heller!

Det ser alltså ut, som den dramatiska konsten skulle gå en lysande framtid till mötes, tack vare den nuvarande ordningen, att skådespelerskorna själfva betala sina toaletter.

Asta Nielsen."

Det är en äkta kvinnlig och konstnärlig harm, som talar ur dessa hånfullt piskande ord. Asta Nielsen skräder dem icke, hänsynslöst blottar hon kräftsåren inom yrket, och hon gör det med den rätt, som sanningskärleken och den öfverlägsna intelligensen skänka.

För våra förhållanden är målningen hållen kanske litet för mycket i svart, men att den inom vår teatervärld icke alldeles saknar sitt motstycke är väl tämligen säkert.

Och så till sist fru Betty Nansens glänsande inlägg i den så mycket dryftade frågan.

Jag behöfver ju för svensk publik icke pre-

FRÖKEN ASTA NIELSEN.

sentera denna Köbenhavns uppburna skådespelerska. Stockholm har ju äfven både på Svenska och Dramatiska teatern haft rika tillfällen att njuta af hennes briljanta konst, en konst som gifvit oss två så sällspordt själfulla skapelser som Agnete och Tora Parsberg. Och som fru Betty Nansen just är den, som på Köbenhavnska scener med sådan framgång varit den eleganta kvinnan, världsdamen, kan det ju vara i hög grad intressant att höra hennes mening om toalettlyxen på scenen, synnerligast som hon ju, som man nu vet af *"Kvindehjærter"*, har en ingalunda vanlig förmåga att ge medryckande lif och stilistisk glans åt sin framställning.

Hennes uttalande följer med diplomatisk noggrannhet återgifvet här nedan:

"Ni spörjer, hvad jag menar om den toalettlyx, som under de senaste åren tagit allt mer och mer öfverhand vid våra teatrar.

Jag tycker den är enfaldig. Och i många fall skadlig både för skådespelerskorna och för det stycke, i hvilket de uppträda.

En kostym *kan* understödja en skådespelare, om den är vald med urskiljning och säker känsla för hvad rollen kräfver. Men nu för tiden lefva vi — i hvarje fall här i landet — i den öfverdrifna maskeringens och de af garnityr öfverlastade klänningarnas tecken. Det är bruket nu, att en skådespelare, för att karaktärisera en roll, använder en hel färglåda till sitt ansikte. En enstaka konstnär har till och med skapat sig en specialitet i kroppslyten. Hans figurer äro omväxlande halta, skelögda, puckelryggiga, styfbenta, snedaxlade, enögda, lama eller — i bästa fall — ljuft apoplektiska. Han har så småningom fört fram ett helt hospital.

Hvad toaletterna beträffa, kommer det i de flesta fall att skada en skådespelerska att vara särskildt extravagant klädd på scenen. Man ser på klänningen och glömmer alldeles konstnärinnan — hvilket naturligtvis understundom *kan* ha sitt goda med sig.

Låt oss, som känna vårt eget värde, och för hvilka scenisk framställning är något annat än kroppsutställning, kläda oss efter vår smak och vår börs och — när rollen icke uttryckligt fordrar det — så litet uppseendeväckande som möjligt.

Jag menar nu inte, att vi skola gå i säck och aska. Jag menar bara att en skådespelerska på scenen skall vara klädd som en dam är det. Man känner instinktmässigt: hon är "väl klädd", men det skulle aldrig falla någon in att gå igenom hennes toalett i detalj.

Hvar och en — som har erfarit det — vet hvilken fasa det är att tvingas att bry sin hjärna med "hvad man skall ha på sig", samtidigt med att man är fullt upptagen af ett allvarligt arbete.

Jag vill nu alls inte tala om det förödmjukande och tröttande hufvudbryet att komponera något, som inte precis tvingar en alldeles till tiggarestafven. Jag finner ingenting så nedstämmande som dessa praktroller, om hvilka man vet, att de kommit till under den allra pinsammaste uträkning och mest bönfallande vädjan till skräddaren, att han inte måtte bli *allt för* dyr.

Med ett bredt danskt ord: lad oss ikke skabe os! Vi lefva i ett litet land under små förhållanden. Vi gå litet sämre klädda än en fransk landsortsdam, låt oss inte inbilla oss, att vi bli parisiskor för det en dansk eller svensk skräddare "créerer" en toalett åt oss efter en fransk modejournal.

Låt oss spela god komedi och öfverlåta toalettprakten åt dem, som Tora Parsberg nämner: de som äta, sofva och hålla utställning med sig själfva.

Er tillgifna
Betty Nansen."

Kasta vi nu en liten återblick på hvad de danska skådespelerskorna sagt oss, finna vi, att i *ett* fall äro de alla af samma åsikt: att toalettlyxen måste — om icke helt försvinna — så *åtminstone skarpt begränsas.* Och det är äfven min mening. Toalettlyxen har blifvit ett oting, den inkräktar på konsten, den ger oss luftiga spetsar, skimrande paljetter, siden i stället för eld och lif. Hur ofta säger man icke: det är ett toalettstycke, en damskrädderiutställning. Hvad har detta med dramatisk konst att skaffa? Och vilja direktörerna nu absolut ha denna lyx, må de då själfva betala fiolerna. Åtminstone är det icke för mycket, om de aktriser, i hvilkas kassa toalettpengarna slå de djupaste hålen, betinga sig ett vederlag. Någonting sådant fanns vid den gamla Dramatiska teatern i de s. k. "toalettpengarna", och det tycks vara ännu behöfligare, att det finns vid våra dagars — hvad toaletter beträffar — verkligt förbluffande hufvudstadsscener.

Och för öfrigt tror jag, att Betty Nansens ord äfven gälla damernas toalettlyx i allmänhet. Ni kan godt rista dem in i ert minne, min nådiga. Kom i håg: ni blir inte parisiska, för det en svensk skräddare "skapat" en toalett åt er efter sista franska modejournal!"

Nej, därtill fordras något annat: *medfödd gratie och intet sjåperi, men eld och kvickhet* — det samma som borde lysa i flammande, manande skrift öfver prosceniet på våra svenska teatrar.

DANIEL FALLSTRÖM.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjuda för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm,* erhålles inom Sverige *portofritt.*

Idun 1892	2: —
Idun 1893 (n:r 1 felas)	2: —
Idun 1895 (utan julnummer)	2: —
Idun 1903 (med julnumret)	4: —
Idun 1904 (med julnumret)	5: —
Idun 1905 (med julnumret, n:r 28 felas)	5: —
Idun 1906 (utan julnummer, n:r 25 o. 52 felas)	5: 50
Idun 1907 (med julnumret)	6: —
Iduns julnummer 1894	0: 20
Iduns julnummer 1898	0: 20
Iduns julnummer 1905	0: 50
Barngarderoben 1905, komplett	2: —

LÄS!

I den kulörta barockens tecken.

ISAAC GRÜNEVALD: KAMRATER.

HVAD SKALL nu hända? Skola våra tafvelgalleriers skatter förklaras vara bosch och skräp, skola Carl Larsson, Zorn, Liljefors och alla andra 80- och 90-talister nödgas byta yrke för att kunna lefva, sedan "De unga" med pariserluften i kläderna och pariserjargongen på tungan kommit hem och skrattat ut vår småborgerliga konstuppfattning med sina "djärfva" färgjonglerier? Ho vet! Naturen tycks i alla händelser ha blifvit åtskilliga af dessa våra nyaste konstnärer för underordnad. Här gingo vi till exempel i vår enfald och inbillade oss, att ett sådant landskap som Torne Träsk, inramadt af fjäll, var något af pet noblaste som kunde tänkas i fråga om färger och linjer, då högsommarljusets kristallklarhet ger hvarje valör dess högsta och finaste klang. Hvilket kolossalt misstag! Nej, så här ser det ut, säger konstnären och rör ihop en sillsallat af rödt, grönt, gult och blått, som flyter i hvartannat liksom afloppsvattnet från ett färgeri, då det strömmar ut i rännstenarne. Och så midt i alltsammans några färgsmockor, som skola föreställa en bärplockerska... Voilà! Taflan är färdig. Var så god och njut! Eller "Höstdag under trädgränsen". En citrongul färgvillervalla, som man med mycket stark intuitionsförmåga kan tyda som dvärgbjörk, men som med ännu större sannolikhet torde föreställa en utslagen äggröra, kringvispad af en åsnesvans. Hvad människomaterialet i konsten beträffar, tyckas "De unga" åtminstone icke hylla rasförädlingens princip. Modellstudien af den nakna hjulbenta kvinnan med pösande höfter och hopklämd öfverkropp, hvilket antyder att hon måtte framlefvat det mesta af sin blomstrande ungdom i en upp- och nedvänd strut, uppmuntrar icke till kvinnodyrkan. Och den smällfeta ungmö, som benämnes "Flicka från Tekniska skolan" och som att döma af det resignerade ansiktsuttrycket tycks ha beslutat sig för en bantingskur, kommer sannolikt ej att inspirera någon Petrarca till en odödlig sonettcykel.

Det skämtsamma i ett sådant konstverk som "Familjen N." kan man naturligtvis uppskatta, om man tar litet god vilja till hjälp, men det naiva uttryckssättet är ej omedelbart nog och dessutom är den påtagliga Aroseniusimitationen beklämmande. Snillen kunna på sin höjd parodieras, men att härma dem blir alltid en onyttig, för att ej säga förkastlig gärning.

Nu måste rättvisligen erkännas, att vid sidan af denna "ungsvenska" konst, inspirerad af det franska Matisseriet, ha "De unga" bland sig flere löftesrika talanger, som ej försvurit sig till den nya riktningen på nåd och onåd, utan våga tro att måleri fortfarande är skönhet och jämvikt, teckning och färg i oupplöslig förening — och man hoppas helst att de skola segra öfver färgdeliranternas betänkliga försök att skapa en "ny" konstriktning här hemma.

EINAR NERMAN: FAMILJEN N.

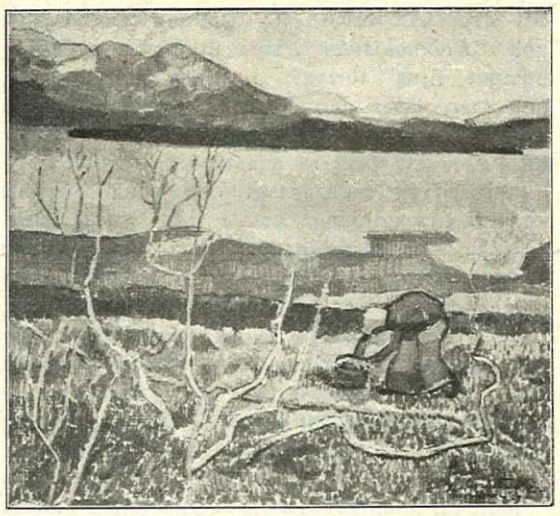

LEANDER ENGSTRÖM: BÄRPLOCKERSKA VID TORNE TRÄSK.

E. NERMAN: FLICKA FRÅN TEKN. SKOLAN.

TOR BJURSTRÖM: UNG FLICKA.

Fru + eller —.

SÅ LYDER en fråga i Idun af "Pax",
och jag *matematiskt* behandlar den strax. —
En fru *plus* en man eller *minus* en man
blir rasande skillnad i *facit* minsann. — —

Om endast man tänker på bibelens ord:
"de *två* varda *ett*" på vår syndiga jord,
att skrifva ett *minus* är rättaste sätt,
ty *ett* ifrån *två* blir onekligen *ett*. —

Om hon står på *rest* och utan nå'n kassa,
då tycker jag nog att *addera* kan passa.
han blir ju för henne då ändå ett *plus*.
O, *Elfva* Resteria Petterson+Huss!

Men om till exempel det nu skulle vara
så otroligt galet, att hon, lilla Klara,
som flicka har tillnamnet *Tolf*, och så se'n
hon viger sig samman med räntmästar *Ehn*,
och då man *summerar* tillhopa de namn,
så bådas ej lycka i äktenskapshamn,
ty *tretton* af gammalt är olyckans tal,
nej, *tretton* blir ej kontrahenternas val.
Fru *Tolf* och herr *Ehn* nog besluta sig själfva
att taga sitt *minus* och nöjas med *elfva*. —

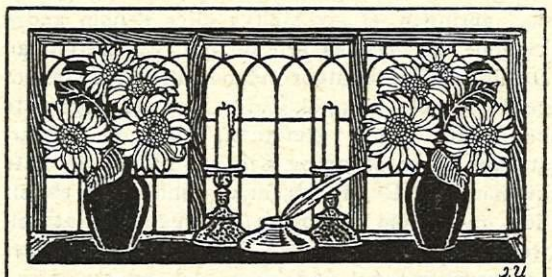

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS

Men kanske med *gånger* det kunde gå an
att *två* så förena till hustru och man,
för nativiteten man hoppas och tror
att lyckan blir god och *produkten* blir stor. —

För *divisions*-tecknet man fog också har,
ty allt skall ju *delas*. — Ack, lyckliga par!
Är kärlekens blomma blott frisk uti roten,
betyder det *minus*, om liten blir *kvoten*. —

Är hustrun till äfventyrs endast en fjolla
och mannen så kanske desslikes en nolla,
ett *likhetens* tecken passar då bra
att mellan de båda *faktorerna* ha. —

Men strecket, som står mellan talen i *bråk*,
nog allra bäst passar för mången, ty — tråk
blir *summa summarum* af lifvet. — Gunå's,
af lyckan ju endast en *bråkdel* bestås.

EVELINA IHRE.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur
fullt tillförlitliga, moderna och eleganta
Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: **Bluslif** 40 öre, **Kjolmönster utan släp** 50 öre, **Prinsessklädning** 75 öre, **Reformdräkt** 75 öre, **Barndräktmönster** 50 öre, **Kragmönster** (Pellerin) 50 öre, **Kappmönster** 60 öre, **Nationaldräktmönster** 1 kr.
Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till
Norrlandsgatan 16, Stockholm,
Mönsteraffären "Chic".

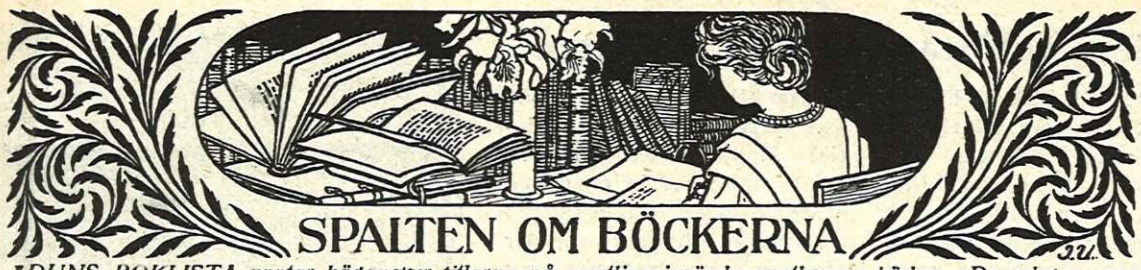

IDUNS BOKLISTA upptar hädanefter titlarna på samtliga insända nyutkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackanmälare (för skönlitteratur fröken Gertrud Almqvist m. fl., för ungdomslitteratur seminarieadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvenne exemplar.

DE FLESTA af oss kvinnor ha, förmodar jag, under de sista tio à femton åren fått i tal och skrift så fullständigt reda på, hurudana vi äro och hurudana vi böra vara, de båda begreppen sammanfalla för öfrigt som bekant, att vi finna en fortsatt upplysning öfverflödig. *Rosa Mayreders* bok *Zur kritik der Weiblichkeit* har emellertid starka förutsättningar att hos de icke redan öfvermätta eller doktrinära väcka en önskan att på nytt taga upp frågan till behandling. Den svenska upplagans titel: *Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet* anger för öfrigt, att boken kan ha något att säga äfven åt dem, som redan fått sitt kvinnoideal ohjälpligt fixeradt.

Rosa Mayreder har den uppfriskande djärfheten att anse kvinnan såväl som mannen som främst och högst människor och att påstå att hvarken manlighet eller kvinnlighet i deras primitiva form längre skola tillföra utvecklingen några nya värden.

Den primitiva manligheten med dess kännetecken, den fysiska maktinstinkten, är redan utdömd af kulturen på alla andra områden än det rent erotiska, och på detta område ger den upphof åt en typ, som författarinnan kallar "den despotiske erotikern" och som inte längre tillfredsställer de utvecklade kvinnorna.

Den primitiva kvinnligheten, som kännetecknas af passivitet och underkastelsebehof, har i alla tider förutbestämt kvinnan icke mindre till prostitutionen än till den äktenskapliga pliktuppfyllelsen, och dess värde torde åtminstone ur den synpunkten vara tvifvelaktigt.

De differentierade formerna af manlighet och kvinnlighet, som danats af kulturförloppet, ha tillkommit genom syntes af manliga och kvinnliga element. De primitiva värdena ha utväxlats med nya andliga, hvilkas tyngdpunkt ligger utanför könets gränser och hvilkas eftersträfvande är den kvinnliga psyken lika litet förmenad som den manliga, ehuru kvinnans utvecklingsväg är mödosammare, då hennes primitiva könskaraktär i motsats till mannens är henne ett hinder.

Det är de syntetiska människorna, som skola blifva de nya landvinningarna på det erotiska som på alla andra lifsområden. Den syntetiska människan är i första rummet individualitet, i andra rummet släktvarelse. Hos det motsatta könet drages hon ej främst till den henne kompletterande könsligheten, utan till den individualitet, som utfyller hennes egen. Men det är dock just för henne, som också "könsligheten kan vara ett medel att fatta lifvets innersta, dess mest smärtfyllda lidande och dess mest berusande salighet, dess fruktansvärdaste afgrund och dess härligast strålande höjd."

Rosa Mayreders bok hör helt säkert till de tecken, som bli emotsagda. I sitt företal säger hon själf, att hon icke väntar sig att öfvertyga motståndare. Hon talar endast till sina egna. Den naturliga följden blir, att de andra skola missförstå henne. Så har också redan skett. Hon har beskyllts, naturligtvis i främsta rummet af dem, som aldrig gifvit sig tid att grundligt studera hennes bok, för att verka för "afköning" och att ej tillräckligt varmt uppskatta moderlighetens storhet. Den primitiva manligheten har höjt ramaskri bland annat i den svenska Socialdemokraten.

Oron har utan tvifvel ett visst berättigande, ehuru inte på den åsyftade punkten. En uppfattning, som ger de högst utvecklade individualiteterna rätt gent emot genomsnittstypen, kan inte af denna hälsas med glädje, men därmed ändras inte det förhållandet, att det i alla tider varit de få, ofta af sin samtid missförstådda, som riktat utvecklingens gång också för den kompakta majoriteten.

Var det verkligen af behofvet påkalladt, att till svenskan öfverflytta den anonyma danska bok *"Kvinnohjärtan"*, som utkommit på aktiebolaget Ljus' förlag? Det kan ju tyckas så, när man läser den danska pressens enhälliga loford. Alla auktoriteter förena sig om att här föreligger ett verk af enastående intresse.

Visserligen medger en och annan, att ur konstnärlig synpunkt kunde åtskilliga anmärkningar vara berättigade, men säger Herman Bang: "Bogen er lærerig for enhver mand fordi den handler om kvindehjärtet, om hint ubekendte, rige, hvorom mændene fabler saa meget — og slet intet vide." Tänk, Herman Bang har inte förut vetat någonting alls om kvinnohjärtat. Då får jag för hans räkning beklaga, att jag inte tror, att han vet så synnerligen mycket mera nu eller att han någonsin får veta det.

Man får nämligen aldrig veta mera om andras hjärtan än hvad man från begynnelsen haft anlag för att veta, därför att det var i släkt med en själf.

Om "Kvinnohjärtan" af männen i allmänhet anses som en ny uppenbarelsebok angående kvinnonaturen, så tviflar jag på att den blir uppfattad sålunda af andra än kvinnor utrustade med en mycket primitiv kvinnlighet. De individuellt differentierade kvinnorna veta, att deras inre inte finns kartlagdt i någon sorts ny uppslagsbok, och att de lika ofta finna sig i andlig släktskap med en person af motsatt kön som med en af sitt eget.

Om en kvinna, som kallar sig grefvinna Demidechof, talar om sina "sex dussin älskare" och dessemellan i stunder af leda säger: "Jag är så förgiftad och förpestad, att jag borde slungas ut på närmaste gödselstack," så veta de, antingen af sig själfva eller genom andra kvinnor, på hvilkas ord de lita, att grefvinnan Demidechof inte utgör någon tillförlitlig exponent för hela kvinnokönet. Men de säga inte heller till sagda grefvinna, som hon befarar, att hon talar osanning och att sådana äro inte kvinnorna. De tillerkänna henne helt enkelt den rätt, som de fordra för egen del, att bli trodd, då hon gör reda för sig själf, och det är egentligen det enda hvar och en kan göra.

Henning von Melsted har skrifvit en diger bok *Juristerna*, som för ovanlighetens skull knappt innehåller en sida erotik. Jag svärmar hvarken för "Milla" eller "Damen utan nåd" och läser sociala romaner med oblandadt nöje, men jag måste erkänna, att det förefaller mig, som om herr von Melsted vore mera inspirerad af sitt ämne, när det gäller kärleken.

Idealet för konstverket att vara ett stycke verklighet, sedt genom ett temperament, ställer stora kraf på konstnären, då han tagit till sin uppgift att skrifva nära 400 sidor kritik öfver samhällsorättvisor. Om temperamentet till äfventyrs inte räcker till, förfaller han till något, som liknar ett samvetsgrant och utförligt referat af en ilsken reporter. Det vore emellertid orättvist att säga, att "Juristerna" i sin helhet gör det intrycket; det finns delar i boken, som afgjordt höja sig öfver referentstilen.

Om de missförhållanden, som herr von Melsted skildrar, existera i verkligheten, gläder det mig att de bli bragta i ljuset, men jag kan med bästa vilja inte röras till tårar öfver framställningen af Långholmsfångarna som martyrer, därför att det *kunde* bli eldsvåda på Långholmen och därför att fångarna då *kunde* bli innebrända. Då skulle jag ungefär lika gärna kunna börja att lamentera öfver de möjliga följderna af en eldsolycka i det hus, där jag bor 5 trappor upp.

Herr von Melsteds rörelse ökas för öfrigt tydligen af tanken, att han själf under gynnsammaste förhållanden skulle kunna uppträda som martyrernas anförare under sjungande af den nya "hednapsalmen" Internationalen.

Algot Ruhes novellbok *Virflar* föranleder osökt en jämförelse med Maupassants "Contes". Herr Ruhe ursäktar nog, om sammanställningen med en mästare, som han helt säkert själf beundrar, inte blir uteslutande till hans förmån. Den franska elegansen är hos Algot Ruhe afsevärdt modifierad. Galghumorn, skulle jag vilja säga, är i båda fallen lika kraftig, likaså medkänslan för allt lidande. Skillnaden är endast, att Algot Ruhe i olikhet mot Maupassant inte håller sig fullkomligt fri från klass-sympatier. Något af hans sprudlande och uppfriskande illfundighet har tydligen sin rot i hans sociala indignation. Herr Ruhe har utom novellerna skänkt oss en roman *Den förbjudna frukten*, om hvilken jag ej känner mig föranlåten att uttala mig. Den handlar om olika metoder för fosterfördrifning. Det förefaller mig mera lämpligt, att de, som önska upplysning i frågan, vända sig till facklitteraturen.

Frida Stéenhoff har i en broschyr *Teatern och lifvet*, serien Fria Ord II, gifvit sitt program för den närmaste framtidens teater: väckande af det sociala samvetet. Som *Harold Gote* i skådespelet *Den smala vägen* fullföljer hon själf sitt program, i det hon förfäktar de "oäkta" barnens arfsrätt. Den som utan förutfattade meningar läser Harold Gotes bok, torde inte kunna undgå att känna sig påverkad i riktning af författarinnans åsikter.

"Den smala vägen" tyckes mig vara det säkrast byggda bland dem af hennes skådespel jag läst.

Replikerna innehålla här och där vändningar, som väl inte komma att glida fullt naturligt och osökt från scenen, men skådespelet är anmärkningsvärdt fritt från de naiva öfverord, som inte varit uteslutna från författarinnans föregående alstring.

GERTRUD ALMQVIST.

*

Hygieniska ströftåg (Ny följd); valda stycken ur hygien och enskild hälsovård af *Henrik Berg*, lyder titeln på en ståtlig volym, som den kände läkaren och populäre utgifvaren af "Hälsovännen" i dagarne utsändt från Puritas förlag. Det lider intet tvifvel, att dessa friska och medryckande kåserier af en varm människovän och erfaren hygieniker från så aktuella områden som "Bacillskräcken", "Dietfrågan och vegetarismen", "Barnavård", "Hygieniska råd till tobaksförbrukare och tobaksfiender" m. fl. komma att finna talrika och tacksamma läsare. Ett är visst — man har aldrig tråkigt i dr Bergs sällskap, och äfven om man i mer än en punkt kan känna sig hågad att opponera mot hans starkt personliga uttalanden, är detta en-

ligt vår mening långt ifrån något fel. Litet uppryckning och omruskning — om också en smula hårdhändt — ur den allmänna vaneslöheten skadar ingalunda, och den verkställes alltid med godt humör och en oförtydbar och medryckande nitälskan för vårt folks andliga och kroppsliga hälsa.

Iduns boklista.

Albert Bonniers förlag:

Juristerna, roman af *Henning von Melsted.* — Psalmernas bok, betraktelser och omdiktningar af *Erik Brogren.* — Cecilia Vasa; historisk roman af *Elisabeth Kuylenstierna-Wenster.* — Våra äldsta konungasagor och deras källor; af *Gustaf Cederschiöld.* —

Bokförl. A. B. Puritas:

Hygieniska ströftåg; ny följd af *Henrik Berg.* —

Åhlen & Åkerlunds förlag:

Scouting for Boys; af generallöjtnant *Baden-Powell.* I svensk öfvers af kapten *Ebbe Lieberath.* —

A. B. Ljus' förlag:

Kvinnohjärtan, en brefväxling; öfvers. från danskan. — Herodes och Marianne; sorgespel i 5 akter af *Chr. Fr. Hebbel.* Öfvers. af *Ruben G:son Berg.* —

Wahlström & Widstrands förlag:

Trotsare och längtare; dikter af *Amalia Björck.* — Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet; essayer af *Rosa Mayreder.* — Virvlar. Tolf konster och komedier af *Algot Ruhe.* — Den smala vägen: skådespel i 3 akter af *Harold Gote.*

Fr. Skoglunds förlag:

Paul Beck, detektiven; af *Mc Donuel Bodkin.* 2 saml.

Hugo Gebers förlag:

Vid skiljevägen; roman af *Henry Bordeaux.* Öfvers. af *Ernst Lundquist.* — Guldgräfvare o. andra kurrar; af *Eric Hultman.* — Lif och rörelse; berättelser af *Rudyard Kipling.* — Längs gamla vägen; bygdebitar o. småbrukarhistorier af Adalbert.

Kommanditbol. Chelius:

Religionshistoriska folkböcker: Häft. 17. Kristendomens förberedelse genom den grekiska filosofien, af prof. *O. Pfleiderer.* — Häft. 18. Frälsarens övernaturliga börd; af pastor *E. Petersen.*

Holmquists Boktryckeris förlag:

Den förbjudna frukten; af *Algot Ruhe.* — Familjelycka; af *Leo Tolstoy.*

Fröléen & Comp.:

Sveriges Kommunallagar; handbok för hvar man, med statsbidrag utgifven af d:r *Konrad Hagman.*

Efterskörd

på Insamlingen för de nödlidande.

Sedan Idun i n:r 6 förklarade insamlingen för de nödlidande afslutad, ha en del mindre belopp inkommit, hvilka vi i dag redovisa.

Från såväl slumsystrarna som diakonissorna meddelas oss, att *om än nöden är mindre* är den dock *icke helt slut.* Kölden är nu en fiende mindre, men hunger och resterande hyresbelopp kvarstå alltjämt och äro nog så bittert kända hos de arbetslöse.

Vi bedja Iduns läsare att, hvar i sin stad, minnas diakonissorna och slumsystrarna. Hvad Stockholm angår är Hagalund, arbetarstaden, för närvarande ett enda skriande rop på hjälp.

Transport från senaste redovisning		9,730: 90.
Sjukhjälpsföreningen Norden, Winnipeg, genom J. Lundvall	135: 22	
I. Tauvon	10: —	
M. M.	2: —	
L. L.	—: 50	
A. E. A.	3: —	
Onämnd	20: —	
Siri Anderson f. Fröding	48: 33	
Ragnhild och Karin Stapel, Java	25: —	244: 05
	Summa	9,974: 95

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

Vårgårda

HAFREGRYN — HAFREMJÖL

och Ni grundlägger därmed Eder hälsa.

Specialegenskaper: Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 17—23 APRIL 1910.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; lefverpastej; ägg; mjölk; kaffe eller te med gifflar. Middag: Nässelkål med förlorade ägg; stekt kalkon med legymer och salader; gräddkaka med körsbärskompott.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fågelstufning i snäckor (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt kalfbog med brynt potatis och ärter; saftkräm med mondamin.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på kalf (rester från måndag) med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt torsk med senapssås och potatis; hafresoppa med hallonsylt.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; stekt sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med ris; soppa på aprikoser.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa med frikadeller; syltpannkaka.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; falsk matjessill med nykokt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxrulader med potatis; krusbärskräm med grädde.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; plättar med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Laxpudding med äggstanning; stänkvälling.

RECEPT:

Lefverpastej (f. 10 pers.). 3 hg. kalflefver, 55 gr. kalfkött, 55 gr. späck eller 1 liten burk tryffel, 2 ägg, $1^1/_4$ dcl. grädde, $^1/_2$ dcl. stötta skorpor, 3 tsk. ansjovissås, $^1/_2$ msk. salt, $^1/_4$ tsk. hvitpeppar, 1 knifsudd muskot, 1 tsk. socker, $^1/_4$ tsk. stötta nejlikor.

Till formen: $1^1/_2$ hg. späck.

Beredning: Lefvern sköljes och får ligga i vatten $^1/_4$ tim. De stötta skorporna läggas i grädden uppvispad med äggen och få stå att svälla. Köttet skäres i bitar, lefvern torkas och drifves tillika med köttet 4 ggr. genom köttkvarnen, stötes därefter i stenmortel med trästöt och passeras genom sikt. Späcket eller tryffeln skäres i fina tärningar. Skorpblandningen nedröres teskedsvis i färsen, hvarefter späcket och tryffeln nedröras tillika med ansjovissåsen och kryddorna. En bleckform beklädes med tunnt skurna späckskifvor, färsen lägges däri och får koka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. i vattenbad. Pastejen uppstjälpes efter $^1/_2$ tim., skäres då den kallnat, i tunna skifvor och serveras till smörgåsbordet.

Stekt kalkon (f. 10 pers.) 1 stor kalkon, $^1/_2$ citron, 1 msk. salt, 1 kg. späck, 2 msk. smör, $1^1/_2$ lit. buljong.

Till fyllning: 1 lit. färska äpplen, 3 kg. katrinplommon.

Sås: $1^1/_2$ msk. smör, 4 msk. mjöl, köttsky, 2 dcl. tjock grädde, salt, hvitpeppar, (socker).

Beredning: Kalkonen plockas och svedes öfver sprit- eller gaslåga samt putsas väl. Den uppskäres och inälfvorna tagas ur, fötterna skäras af vid knäleden, hals och vingar huggas af. Muskelmagen uppskäres och sköljes väl tillika med hjärtat och lefvern. Kalkonen tvättas väl in- och utvändigt med ljumt vatten, hvarefter den torkas och gnides invändigt med citron. Äpplena skalas oc hskäras i klyftor, katrinplommonen kokas mjuka i litet vatten. Frukten fylles i kalkonen, som därefter sys igen. Den uppsättes och beströs med fint salt, och lägges på bröstet med tunnt skurna späckskifvor, hvilka fastbindas med segelgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, kalkonen ilägges med bröstet upp, muskelmagen, hjärtat och lefvern läggas likaledes i pannan och insättas i ugnen att få vacker ljusbrun färg. Den spädes sedan med kokande buljong och öses ofta under stekningen, hvartill åtgår omkr. 3 tim. När kalkonen fått en vacker brun färg, lägges ett tjockt papper, smordt med smör, öfver. för att den ej skall få för stark färg. Kalkonen skäres och garneras med grönsalad och brynt potatis. Köttskyn silas och skummas noga, smör och mjöl sammanfrásas, köttskyn tillsättes litet i sänder, hvarefter såsen får koka 10 min., den tjocka grädden tillsättes och såsen får ett uppkok samt afsmakas.

Stekt kalfbog (f. 6 pers.) 2 kg. kalfbog, $^1/_2$ msk. salt, $^1/_2$ tsk. hvitpeppar, 6 färska äpplen eller 1 kg. ringäpplen, 3 msk. smör (60 gr.), $^3/_4$ lit. kokande vatten eller buljong.

Sås: 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, köttsky, 1 dcl. tunn grädde.

Beredning: Kalfbogen tvättas med en duk, doppad i hett vatten, hugges i två lika stora delar, hvilka gnidas in med salt och hvitpeppar. Äpplena sköljas väl i ljumt vatten och läggas mellan köttet, som ombindes med ett snöre, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, köttet lägges i och brynes på alla sidor, hvarefter det öses öfver och spädes med kokande vatten eller buljong hvar tionde minut. Till stekningen åtgår 2 tim. Kalfbogen skäres i tunna skifvor, som uppläggas på varmt serveringsfat och garneras med äpplen och persilja. Köttskyn silas och skummas och såsen beredes på vanligt sätt.

Saftkräm med mondamin (f. 6 pers.) 75 gr. mondamin, 4 kkpr vatten, 3 kkp. söt saft, skal och saft af $^1/_2$ citron.

Beredning: Mondaminet utröres med 1 kkp af vattnet. Resten af vattnet kokas upp med saften och citronen, mondaminet tillsättes och krämen får koka, under rörning, i 10 min. Den upphälles i geléskål, får kallna och serveras med vispad grädde eller mjölk.

Kokt torsk med äggstanning (f. 6 pers.). $1^1/_2$ kg. torsk, 2 msk. salt, 1 tsk. ättika.

Äggstanning: 4 ägg, 3 kkp. gräddmjölk, 2 msk. fint hackad persilja.

Till formen: $^1/_2$ msk. smör (10 gr.).

Beredning: Fisken skrapas väl från stjärten uppåt, uppskäres och inälfvorna urtagas. Rom och lefver tillvaratagas. Den sköljes mycket väl och torkas med en fiskhandduk samt ingnides med saltet och ättikan och får ligga $^1/_2$ tim. En eldfast form smörjes med kallt smör. Fisken torkas ånyo och skäres i bitar, hvilka nedläggas i formen, tillika med den väl sköljda rommen och lefvern. Till äggstanningen vispas äggen väl med mjölken och den sköljda samt fint hackade persiljan. Äggstanningen hälles öfver fisken, och formen öfverbindes med »smörpapper». Anrättningen kokas i vattenbad i ugnen omkring $^1/_2$ tim. eller tills fisken kännes mjuk. Den serveras med skiradt smör och potatis.

Hafresoppa (f. 6 pers.). $1^1/_2$ dcl. vanliga hafregryn, $1^1/_2$ lit. vatten, 1 lit. god mjölk, socker, salt (15 sötmandlar), $1^1/_2$ kkp. hallonsylt.

Beredning: Grynen sköljas, påsättas i det kalla vattnet och få koka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. Soppan passeras. Mjölken kokas upp, purén tillsättes och soppan får ett uppkok samt afsmakas med saft och socker. Om så önskas, lägges mandeln skållad och skuren i strimlor, i soppskålen och soppan ihälles. Den serveras med hallonsylt.

Bräckt skinka med ris (f. 6 pers.). 2 dcl. risgryn, 2 lit. vatten, 1 msk. salt, 1 msk. portug. lök, 50 gr. smör, 5 hg. rökt skinka.

Beredning: Risgrynen sköljas, påsättas i det kokande vattnet, tillsatt med saltet, och få koka, tills de äro mjuka, men ej falla sönder. De upphällas i durkslag och vattnet får väl afrinna. Löken skalas och hackas fint samt brynes i smöret i en tackjärnspanna, grynen läggas i pannan och blandas väl med löken. Skinkan bräckes, upplägges på midten af ett varmt serveringsfat och risgrynen läggas i en krans omkring. Anrättningen garneras med persilja.

Brynt hvitkålssoppa (f. 6 pers.). 1 litet kålhufvud, 4 lit. vatten, salt, 3 msk. smör (60 gr.), 3 msk. sirap eller pudersocker, 3 lit. efterbuljong, 12 kryddpepparkorn, 8 hvitpepparkorn.

Beredning: Kålhufvudets yttre blad borttagas, och de öfriga skäras i fina tärningar, vattnet kokas upp med litet salt, kålen ilägges och får koka 5 min. utan lock, hvarefter den uppläggas på sikt så att vattnet får väl afrinna. Smöret brynes i en järngryta kålen ilägges jämte sirapen och brynes väl under flitig rörning, hvarefter buljongen och kryddorna tillsättas och soppan får koka med tätt slutet lock omkr. 3 tim. Soppan afsmakas med salt och serveras med frikadeller, korf eller fläsk.

Anm. Fläskspad kan med fördel användas i stället för buljong.

Svart och Hvitt

säsongens stora modenyhet!

Skjortblus

af veckad. svart o. hvit rutig taft — med plissé Kr. **13.50**; utan " " **12.50**

Skjortblus

af veckad taft, alla färger ..... Kr. **12.50**

Underkjol

af mercericerad satin, plisserad volang, alla färger ..... Kr. **7.75**

Linnedräkt

kofta och kjol, koftan 80 cm. lång..... — med fickor Kr. **23.00**; utan " " **22.00**

Linnedräkt

kofta och kjol, koftan 100 cm. lång..... — med fickor Kr. **25.00**; utan " " **24.00**

A.-B. Nordiska Kompaniet,
Stureplan, Stockholm.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

HUSFÖRESTÅNDARINNA. Fördelaktig anställning finnes i sydsvensk stad för en medelålders dam, som kan med ansvar förestå ett ungkarlshem och har utmärkta betyg om duglighet, pålitlighet, raskhet m. m. Svar med betygsafskrifter märkt »Ungkarlshem», torde sändas under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

HUSHÅLLERSKA, komp. att sköta ett mindre hushåll, erh. plats 24 april. Svar med betygsafskr. och lönepr. insändas till inspektor E. G. Annerstedt, Rinkesta, Ärila.

EN i matlagning kunnig yngre eller äldre snäll flicka erhåller plats att tillsammans med husmodern sköta ett ordningsälskande hem. Inga små barn. Under sommarmånaderna äro vuxna döttrar hemma och deltaga i göromålen. Hjälp till gröfre sysslor. Svar till dir. Svensson, Kungsbacka.

FÖR BARNKÄR, villig och arbetsam bättre anspråkslös flicka finnes väl aflönad plats hos familj på landet. Svar märkt »Barnkär—Villig» under adr. S. Gumæli Annonsbyrå, Stockholm f. v .b.

EN ENKEL, allvarlig och absolut pålitlig kvinna, fullt kompetent att sköta ett hem, hvarest husmoder genom sjuklighet därtill förhindrad, får plats. Största afseende fästes vid vilja och förmåga att vårda en tvåårig gosse. Jungfru erhålles. Svar med foto. och fullständiga upplysningar till »Tjänsteman i Skåne», Iduns exp., Stockholm.

I VILLASAMHÄLLE, Stockholms närhet, får bildad, duglig, hushållsvan flicka, kunnig i matlagning, bakning m. m., god plats 1:sta maj. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

TAPISSERIBITRÄDE. Plats ledig för fullt kompetent biträde i Mariana Ljungbergs Tapisseriaffär, Kristianstad.

BARNJUNGFRU, för större barn, något kunnig i sömnad, får bra plats till vårflyttningen. Eget rum. Ansökan med betyg och lönepretentioner insändes till friherrinnan Leuhusen, Blasieholmstorg 11, Stockholm.

ANSPRÅKSLÖS flicka, van vid enkel matlagning, husliga sysslor och sömnad, får plats i liten familj, jungfru finnes. Lön 150 kr. pr år. Svar till »Våren 1910», Arvika p. r.

ENKEL, ordentlig, pålitlig flicka mellan 23—30 år, kunnig i sömnad, önskas för större barn 1 maj. Svar märkt »Barnkär», Eskilstuna p. r.

HUSHÅLLERSKA, kunnig i matlagn. och konserv., får plats på landet instundande 1 maj, hjälp i köket med alla grofsysslor. Svar med betygsafskrifter märkt »B. S. R. 1910», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm.

LÄRARINNOR som önska platser för sommaren och kommande läsår, torde anmäla sig å Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B., Sthlm.

FÖR bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning, något sömnad och husliga göromål, finnes plats nu genast i köpmansfamilj. Jungfru finnes. Svar med refer., löneanspråk, ålder och foto. till »Grosshandlare», Ornsköldsvik p. r.

Hushållsskolan i Lund

söker erfaren och energisk ledarinna af det praktiska hushållsarbetet den 1 aug. 1910. Person som önskar åtaga sig platsen bör ovillkorligen förut ha förestått större hushåll och äga förmåga att leda och undervisa. Lönevillkor efter kompetens. Läkarebetyg och andra betyg hvilka bestyrka sökandens kompetens fordras. Närmare upplysningar genom föreståndarinnan adr. Sandgatan 8, Lund.

Vid Nora samskola

(sexklassig) äro från och med nästa läsår tre lärarinneplatser lediga med undervisningsskyldighet i 1) tyska och franska; 2) geografi och engelska; 3) biologi samt matematik på lägre stadiet. Högre kompetens erforderlig. Lön enligt lag. Nya, ljusa lokaler; små klasser. Ansökningshandlingar, åtföljda af läkarebetyg, insändas före 1 nästa maj. STYRELSEN.

Skolköksläraringnebefattningen

vid Thorns skola för unga kvinnor i Hoby är ledig med tillträde den 1 nästk. aug. Lärarinnan är skyldig att meddela undervisning i skolköket och sköta skolans hushåll, bestående af cirka 25 personer. Tjänstgöringstid $8^1/_2$ månader. Lön 400 kr. jämte fri bostad och fritt vivre. Ansökningar med betyg och foto. insändas till Styrelsen för Thorns skola, Bräkne-Hoby, före den 1 nästk. maj.

Pålitlig, frisk flicka

från godt hem, van vid ordning och arbete erhåller nu plats att sköta 3 barn (12, 5 o. 3 år) samt för öfrigt deltaga i hvarjehanda sysslor. Familjemedlem. Svar med foto., ref. och löneanspråk till »Fru U.», Nya Vermlands-Tidningen, Karlstad.

Sömmerska,

fullkomligt van att sy såväl enklare som middags- och supédräkter, kan genast erhålla stadigvarande arbete vid större stationssamhälle i Norrland åt där boende familjer. Rek. jämte foto., som återsändes, torde tillställas »S. S.», Vindeln p. r.

Förmånlig,

bekväm plats att bestyra bildadt ungkarlshem, erhåller huslig, bildad flicka af bättre familj. Lön 800. Referenser och foto till »25—33», Sydows Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Värdinneplats.

En bildad, huslig, ordningsfull, frisk och ärlig dam, som är absolut kompetent att kunna sköta ett hem, erhåller plats genast i respektabelt ungkarlshem på landet. De som ej kunna uppfylla dessa fordringar, behöfva ej göra sig besvär. Svar med foto., betyg och rek. märkt »Industrichef», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Enkel, barnkär

bättre flicka, van vid spädt barns vård, villig deltaga i lättare innesysslor och tillsyn af 2 större barn på 7 och 9:de året, får plats å Djursholm. Svar med foto., ref., lönepr., till Villa Kvittre, Djursholm.

Två frielevsplatser

vid Fjæstads Konstväfveri, Arvika, den 15 maj.

Bildad flicka,

frisk och stark, fullt kunnig i såväl matlagn. som öfriga inom ett stort landthushåll förekom. husliga sysslor, fullt pålitlig, med fast karaktär och godt sätt med tjänare, önskas såsom biträde åt husmodern vid uppfostringsanstalten för sinnesslöa barn å Stretered fr. o. m. 1 eller 15 nästk. maj. A platsen bör ingen reflektera, som icke har intresse för och med allvar vill ägna sig åt husmoderns många olika och maktpåliggande sysslor. Årlig lön 400 kr. och fritt vivre. Betyg med uppgift å ålder och helst äfven foto. sändes till husmodern å Stretered adr. Kållered.

Tyska,

med vana att undervisa i sitt modersmål och villig att vara frun till hjälp och sällskap, kan erhålla plats i Stockholmsfamilj, som under sommaren vistas å landtställe i närheten af Sthlm. Svar helst med foto. o. uppg. om lönepret. o. ref. till »Grosshandlare D.», Iduns exp.

Sjuksköterska

för Norra Sandsjö kommun (Jönköpings län) sökes till den 1 maj 1910. Löneförmåner: 600 kr. årligen, möbleradt bostadsrum och vedbrand, samt vid tjänstgöring fri kost. Ansökningar åtföljda af vederbörliga betyg ställes till undertecknad innan den 20 dennes.

Norra Sandsjö i april 1910.

Kommunalnämnden. adr. Sandsjö.

EN frisk och stark flicka med godt humör, kunnig i enklare matlagning och något litet i sjukvård, som är villig vårda en äldre fru lindrigt sjuk, samt sköta hemmet för 2 personer, får god plats snarast möjligt. Svar med uppgift angående ålder och lönepret. emotses tacksamt under signaturen »G. F. G.», Ekedalen.

EN dam med utbildning i musik, som är villig undervisa en timme dagligen och dessutom hjälpa till med lättare husliga sysslor erhåller mot fritt vivre plats öfver sommaren i liten fam. på landet. Svar inom 14 dagar med foto. till »E. A.», Iduns exp.

PLATSSÖKANDE

MUSIKAL. Deutsche sucht Platz, »fritt vivre», in gut. Schwedische Familie vom 1. Juni bis Ende September. Offert. erbeten »M. H.», Ekestad, Skåne p. r.

EN ung, bildad tysk flicka, musikalisk, önskar under sommaren plats som sällskap eller hjälp i hemmet. Ref. önskas och gifvas. Svar till Fru Trägårdh, Trädgårdsg. 17, Helsingborg.

EN 19-årig tysk flicka af god familj, hvars far är arrendator af en stor egendom i Holstein önskar under sommaren vistas i Sverige, i ett hem där hon kan vara nyttig, hon är villig betala något, helst önskas en dotter i andra hemmet i utbyte. Ref. önskas och gifves. Svar till Fru H. G. Trägårdh, Trädgårdsg. 17, Helsingborg.

UNG flicka, med obetydligt lyte, önskar plats i familj. Är kunnig i linnesöm, enklare klädsöm och villig passa större barn. Närmare upplysningar 57 Östermalmsgatan, portvakten tillfrågas samt hos föreståndarinnan för Arbetsskolan för lytta och vanföra, Grefturegatan 59.

UNG flicka, af god familj, önskar för sommaren anställning som ressällskap och hjälp för äldre dam. Äger ett gladt lynne och vana att läsa högt. Svar till »Fritt vivre», Iduns exp.

UNG dam önskar under sommaren plats som hushållselev å landtegendom, helst i musikalisk familj där pianolektioner kunna erhållas. Svar motses tacksamt till »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

ENGLISH young lady seeks engagement as governess in Stockholm or country. Languages, music and kindergarten. Reply to »Vita», Postkontoret Linnégatan, Sthlm.

PLATS som hushållsfröken eller att förestå ett hem, önskas af bättre anspråkslös flicka, nu eller framdeles. Kunnig i matl. och allt som hör till ett bättre hems skötande. Svar till »Pliktrogen», Vestrum p. r.

ENKEL gladlynt flicka önskar plats i familj som husmoderns hjälp. Är kunnig i linnesömnad m. m. Svar till »Familjemedlem 20», Iduns exp. f. v. b.

UNG flicka önskar plats i fam. för att deltaga i husliga göromål. Är äfven villig och kompetent gifva lektioner i svenska ämnen och språk. Svar till »Familjemedlem», Norrköping p. r.

NORSK ung dame önsker post fra hösten for at vare til hygge og nytte. Helst i Stockholm eller omegn. Billet mrk. »Musikalsk», Linköping p. r.

EN 19 års flicka önskar plats i Stockholm som sällskap eller gå husmodern till hjälp mot fritt vivre för att under tiden kunna få utbilda sin röst. Svar till »Hösten», Linköping p. r.

LANDTBRUKAREDOTTER som föreestått landthushåll i 5 år och som för närvarande genomgår en kurs i hushållsskola, önskar plats som husföreståndarinna eller hushållsfröken till 1 maj. Svar till »25 år», Iduns exp. f. v. b.

UNG bildad tyska 23 år önskar plats som barnfröken eller sällskapsdam från 1:sta maj eller 1 juni. Ref. fru Gertrud Richter, Jerntorget 6, Göteborg.

HUSHÅLLSVAN, bildad, enkel flicka, kunnig i matlagning, bakning, husliga bestyr söker plats. Goda rek. Svar »Duglig—Arbetsam», Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

21 års stadgad flicka önskar plats på landet nu genast i fam. för att gå frun tillhanda, är kunnig i handarbete m. m. Ingen lön fordras endast godt bemötande. Svar till »21 år V.», Iduns exp.

ANSPRÅKSLÖS flicka från bildadt hem van vid husliga göromål och barns vård, önskar plats i vänligt hem. Svar till »Medlem af familjen», Iduns exp.

UNG, bättre flicka, arbetsam och ordentlig, önskar plats i prästgård, herrgård eller dylikt. Intresserad af husliga göromål, trädgårdsskötsel, samt kunnig i enklare matlagn., handarbete m. m. Lön önskvärd Svar »Sjökaptensdotter», Slussen (Bohuslän).

PLATS i sjukvård eller att gå läkare tillhanda, önskas af en ung flicka nu genast eller framdeles. $1^1/_2$ års praktik i sjukvård. Svar till H. Nyberg, Uttersberg.

TYSK ex. lärarinna af god familj önskar anställning i god familj till sommaren. Talar äfven franska, engelska och italienska. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer-Förbundets Byrå, Stockholm.

UNG musikalisk flicka, som i vår med vackra betyg genomgått 8 klassigt läroverk, söker för sommaren plats helst på landet för att mot någon lön undervisa mindre barn. Svar emotses tacksamt till »18 år», Iduns exp. f. v. b. Rek. finnas.

19-ÅRIG, bättre flicka, som genomgått hushålls- och slöjdafdelningen vid Kristinehamns Prakt skola och har goda betyg och rekom. däifrån, önskar i sommar plats på större herrgård att deltaga i hushåll och för öfrigt förekommande görom. Lön önskas, helst pr månad. Svar till »E. A.», Frösved (Vgt.).

SVENSKA KURORTFÖRENINGEN.

Bie Vattenkuranstalt. Kneippbad. Skogsluft. Enkel och sträng lefnadsordning. Läkare: *Astley Levin*, Sthlm.

Borg Kneippbaden. Sommar- och vinterkurort. Alla varma bad, massagebad, elektriska bad, Kneippsk kallvattenkur, solbad. Utmärkta bostäder o. inackd.-ställen. Läkare: *Walter Bergwall.*

Borgholm Bad- och rekreationsort med sydländskt öklimat. Utmärkta bad. Tidsenlig utrustning. väl fungerande vatten- och afloppsledning. Läkare: *Hj. Erfass*, Lidingö villastad, Sthlm.

Båstads Hafsbad o. Kuranstalt 1 juni—1 (ev. 15) sept. Mildt, jämt klimat, härligt läge, en af västkustens naturskönaste badorter. Läkare: Dr *G. Krikortz*, Sjukgymn. *E. Jacobsson.*

Dalarö Hafsbad. Välk. kur- och rekreationsort. Naturskönaste läge; hälsosamt klimat. Gyttje-, tallbarrs-, kolsyrebad etc., sjukg. Läkare: *G. Heyman.* Upplysn. om rum Riks. 11. kl. 11—3 e. m.

Djursätra Brunn, Versås. Lugnt och stilla. Högt och fritt läge. Järnkällor. Alla vanliga badformer. Omsorgsfull massagebehandling. Billigt. Läkare: *D. Liljeqvist*, Uppsala.

Fiskebäckskil Hafskuranstalt vid Västkusten. Ren, dammfri hafsluft. Alla sorters bad. Massage och sjukgymn. Billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *Nils Tidmark.*

Fjällnäs Sveriges högst belägna luftkur- o. reaktionsort, c:a 800 mtr ö. h.; dock i björkregionen. Härlig natur, renaste luft. Ej lungsotspatienter. Bad. Läkare: *E. Knutson*, Sthlm.

Furusund Hafs- o. Gyttjebad i Sthlms norra skärg. v. stora segelleden $2^3/_4$ t. resa m. eleg. ångare fr. Grand Hôtel. Alla sort. bad. Billiga bost. 1:a kl. restaurant. Läkare: *K. Sohlberg.*

Grennaforssa vid södra stambanan. Berömd järnkälla. Gyttje- o. medic. bad. Mildt barrskogsklimat, härlig luft. Sjö. Bost. i brunnspark. Adr.: *Moheda.* Läkare: *A. Hygerth.*

Helsjön Gyttjebad och kuranstalt. Alla brukl. badformer, spec. gyttjemassagebad. 1:a klass restauration. Naturskön barrskogstr. Ren o. hög luft. Postadr.: *Horred.* Riksst. Läk: *Klas Björkman.*

Hjo Badanstalt. Sundaste läge i den förtjusande Guldkroken vid Vettern. Utmärkta bad. Goda bost. Läkare: Prof. *J. Vilh. Hultkrantz*, Uppsala; för gymnastik och massage D:r *C. Törnqren*, Sthlm.

Lannaskede Hälsobrunn och badanstalt. Härligt läge i skogrik trakt i Småland. Järnkälla. Alla brukliga badformer. Kneippbad. Läkare: *O. Sundell*, Hvetlanda.

Ljungskile, förträfflig rekreationsort, med väl serverade bad. Apotek. Järnkälla. Nytt societetshus. Öppen 1 Juni—1 evt. 15 Sept. Ångbåts- o. järnvägsst. Läkare: *Nath. Dahlberg.*

Loka, vid Bergsl. järnväg. Säs. 13 juni—13 aug. Naturskönt läge i högtl. skogstrakt. Reumat., hjärtfel, neurastheni. Berömda gyttjebad jämte alla vanl. badformer. Läk: Lifmed. *I. Hedenius*, Sthlm.

Lundsbrunn Hälsobrunn och badanstalt. Högt och torrt läge i naturskön trakt nära Kinnekulle. Vidsträckta parker. Berömd järnkälla. Billigt. Läkare: *E. Pontén.* Götebora.

Lyckorna Hafsbad och klimatisk kurort i härlig natur å västkusten, kransad af yppiga, skogsklädda höjder. Läkare: *M. Blumenthal*, Sthlm.

Lysekil Klimatisk kur- och rekreationsort. Utmärkta gyttje-, kreuznacher-, half- och hafsbad, sjukgymnastik, massage. Tidsenliga anläggningar, billiga priser. Läkare: Prof. *A. Wide*, Sthlm.

Malen, Båstad. Fullständig kurort. Varm- och hafsbad. Vidsträckt barrskog. Gymnastik, brunnsdrickning, dietisk behandling. Lekstuga. Läkare: *Carl O. Segerberg*, Helsingborg.

Marstrand (»Nordens Madeira».) Hafskuranstalt med utmärkta bad, spec. gyttjebad, goda kommunikationer, billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *J. Bauman*, Marstrand.

Medevi Skogssanatorium. Berömda järnkällor med radioaktiv utstråln. Utmärkta gyttje- o. halfbad. Sol- o. luftbad. Kalla bad i Vättern. Terrängkurer. Dietiskt bord. Läk: *G. A. Alvin*, Sthlm.

Mörsils Sanatorium f. bröstsjuka, Jämtland. Öppet året om. Ren, stärk. fjälluft. Lätta komm. Första kl. bord. Elektr. belysn. Rikstel. Öfverläk: *T. Horney*, Mörsil.

Mösseberg Vattenkur. o. sanatorium, 1,100 fot ö. h. Öppet hela året. Nauheimerb. med flyt. kols., elektr. ljusb. Inhalatorium. Röntgen- o. Högfrekvensafd. Läk: *Fr. Odenius*, Sthlm.

Nybro Brunn- och badanstalt. Skogsklimat med präktig barrskog. Torr grusgrund. Nytt varmbadhus. Solbad. Elektriska glödljusbad. Billigt. Läk: Doc. *Kj. O. af Klercker*, Lund.

Nynäs Hafsbad modern, förstklassig sommar och vinterkurort med fullst. vattenkuranst. och alla moderna kurmedel. Mildt klimat, härligt läge. Läkare: *O. F. Åberg.*

Porla Brunn. Berömda, kraftiga järnvatten. Fullst. badanstalt. I termin: I juni—1 juli; II termin 5 juli—2 aug. Postadr.: Porla. Läkare: Lifmedikus: *E. O. Lidin*, Sthlm.

Ragunda Vattenkuranstalt och hälsokälla i östra Jämtland. Vackert läge vid den härliga Hammarsforsen, mildt klimat. Postadr.: *Hammarstrand.* Läkare: *Fredrik Bergvall*, Sthlm.

Ramlösa 204:e säsong. Järn- och Neuenahrliknande alk. källa; kall-, Nauheimer-, varmvattenkur; gyttjeb. Radiogenkur. Spec. diet för socker-, gikt-, njursj. & korp. Läk: *E. Landergren*, St

Ronneby Brunn. Starkaste järnkällor, massage-, ljus-, hafsbad, kallvattenkur, dietkur. Läk: *Gunnar Forssner*, Sthlm. Ensk. praktis. d:r Har. Ernberg, dr G. Bergmark, dr Fr. Zachrisson.

Ryds Brunns- och Badanstalt. Sverig s äldsta kneippkuranstalt. Naturskönt läge. Barrskog och insjöar. Lugnt och stilla. Läkare: *H V. Kindblom*, Ryd.

Saltsjöbaden $^1/_2$ t. från Stockholm, badsanatoriet öppet hela året. Begär upplys ing om priserna. Rum från 1: 50. Läkare: *Emil Zander* och *Olof Sandberg.*

Skagersbrunn vatten- och luftkurort med järnkällor i östra Värml. Härl. barrskog Alla badformer. Sommarsäs. 1 juni—1 sept; öfriga årstider hvilohem. Läk: *J. O A. Berggvist*, Sthlm.

Strömstad Hafskuranstalt. Skyddadt läge. Mildt hafsklimat. Berömda gyttjebad. Järnkälla. Säsong 1 juni—15 sept. Läkare: *A. Berghel*, Stockholm.

Styrsö Hafsbad i Göteborgs skärgård. Mildt och jämt klimat. 50 minuters inomskärsresa fr. Göteborg. 1:a klass Hotell. Restauration, bad m. m. Läkare: *A. Kuylenstierna*, Göteborg.

Särö Hafsbad och kurort. Rik vegetation, Härliga promen. med utsiktsplat. Öppen året om. Tåg med Göteborg 18 ggr dagl. Läkare: *Georg Engstrand*, Särö.

Sätra Brunn. $1,_4$ mil från Sala. Stillhet, enkelhet. Barrskog. Gyttjebad, gymnastik, massage; särskild matordning för magsjuka. Öppen 13 juni—13 aug. Läkare: *R. Friberger*, Uppsala.

Söderköping Brunn och bad. Fullständig brunns & badkur. Sjukgymnastik och massage. Hetluftsbehandl. Enkelt lefnadssätt. Tidsenliga bostäder. Läkare: *R. Almberg*, Sthlm.

Södertelje Nytt badhus och societetshus. Utvidg. badhot. Spec. *Tvålmassageb.* Hafsbad. Sol- o. luftbad. Läk: *Axel Hellstenius*, Sthlm. För mass. o. gymnastik: d:r *N. Wennström*, Sthlm.

Tranås Vattenkuranstalt, öppen året om. Alla varma och kalla bad. Fullst. Kneippbehandling. Mild och ren luft. Naturskönt läge, vidsträckt barrskog. Billiga priser. Läkare: *H. Tham*, Tranås.

Trosa Bad- och sommarv stelseort. Naturskönt läge. Ren och stärkande luft. Utmärkta varm- och saltsjöbad Tvenne läkare. Billiga lefnadsomkostnader.

Tulseboda Brunn- o. kurort. Kyrkhult, Blekinge. 1 juni—1 sept. Naturskönt läge i högt liggande skogstrakt. Utmärkta bad. Apotek. Billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *E. Kinnwall.*

Tyringe badanstalt & sanatorium. Öppet året om. Alla nu brukl. badformer. Naturskönt läge. Ren, stärkande luft. Mildt sydl. klimat. Billiga lefnadskostnader. Läkare: *O. Reimers*, Tyringe.

Ulricehamns Sanatorium och badanstalt. Öppet året om. Vidstr. skogsomr. Mer än 300 m. öfv. hafvet. Alla brukliga badformer, äfven elektriska. Läkare: *Johan A. Andersson*, Sthlm.

Varberg Hafsbad och gyttjebadanstalt. Bästa hafsbad, spec. gyttjebad Elektr. ljusbad. Billiga afgifter och lefnadsomkostnader. Läkare: Lifmedikus *Emil Jacobson*, Stockholm.

Visby Varmbads- och Kneippkur-anstalt. Mildt ö-klimat. »Ruinernas stad». Nytt: Kneippbyn m. lufthydd. o. solb. m. dusch i skogen o. kontin. strandb. v. öppna hafvet! Läk: *K. Kallenberg*, Sthlm.

Värmlands Eda vattenkuranstalt o. järnkälla. 10 juni—31 aug. Naturs., högt läge, milsvida skogar. Gyttje-, sol- o. sandbad, massage, sjukgymn. Elektricitet. Läk: *Alfr. Ternell*, Sthlm.

Östhammar Hafsbadanstalt. Skyddadt läge vid vik af Ålands haf. Berömda gyttje- och tvålmassagebad för reumatism. Härlig hafs- och skogsluft. Läkare: *F. Scherstén* Östhammar.

Medicinska förfrågningar besvaras af resp. läkare och för **närmare upplysningar** hänvisas till den af Sv. Kurortföreningen utgifna publikationen »Svenska Bad- och Kurorter» tillgänglig i bokhandeln och till de olika kurorternas prospekt som erhålles genom kamrerkontoren samt Svensk Bad- och Turisttidning och Svenska Turistföreningen i Stockholm.